

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

مَفَاتِحُ الْخَوَائِجِ

(کلیدهای حاجت ها)

شامل ۷۵ دعای قرآنی

سید رضا موسی کاظمی نایینی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مفاتیح الحوایج (کلیدهای حاجت ها) : شامل ۷۵ دعای قرآنی

نویسنده:

رضا موسی کاظمی نایینی

ناشر چاپی:

نشر حضرت عباس (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۰	مفاتیح الحوایج (کلیدهای حاجت ها) : شامل ۷۵ دعای قرآنی
۱۰	مشخصات کتاب
۱۰	اهداء
۱۱	مقدمه
۱۵	بخش اول: بحث های کلیدی درباره دعا
۱۵	فصل اول: آداب و شرایط دعا
۱۸	فصل دوم: مکانها و زمانهای ویژه برای دعا
۱۸	اشاره
۱۸	الف مکانهای ویژه برای دعا
۱۸	ب زمانهای ویژه برای دعا
۱۹	فصل سوم: کسانی که دعایشان به اجابت نزدیکتر است
۲۱	فصل چهارم: علت اجابت نشدن برخی دعاها
۲۱	بخش دوم: دعاهای قرآنی
۲۱	فصل اول: دعاهای پیامبران
۲۱	الف دعاهای حضرت آدم
۲۱	اشاره
۲۲	توضیح:
۲۳	دعای حضرت آدم و حوا، یا نوع انسان ها
۲۳	اشاره
۲۳	توضیح:
۲۵	ب دعاهای حضرت نوح
۲۵	دعای حضرت نوح
۲۵	اشاره

توضیح: ۲۵

دعای حضرت نوح و حضرت صالح ۲۶

اشاره ۲۶

توضیح: ۲۶

توضیح ۲: ۲۷

دعای حضرت نوح ۲۸

اشاره ۲۸

توضیح: ۲۹

ج دعاهای حضرت ابراهیم ۲۹

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۱ ۲۹

اشاره ۲۹

توضیح: ۳۰

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۲ ۳۱

اشاره ۳۱

توضیح: ۳۱

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۳ ۳۲

اشاره ۳۲

توضیح: ۳۳

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۴ ۳۳

اشاره ۳۳

توضیح: ۳۴

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۵ ۳۴

اشاره ۳۴

توضیح: ۳۴

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۶ ۳۵

اشاره ۳۵

توضیح: ۳۵

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۷ ..... ۳۶

اشاره ۳۶

توضیح: ۳۷

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۸ ..... ۳۷

اشاره ۳۷

توضیح: ۳۸

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۹ ..... ۳۹

اشاره ۳۹

توضیح: ۳۹

دعای حضرت ابراهیم و پیروانش ۴۰

اشاره ۴۰

توضیح: ۴۱

دعای حضرت ابراهیم و اسماعیل ۴۱

اشاره ۴۱

توضیح: ۴۳

د- دعاهاى حضرت ابراهیم و اسماعیل ۴۳

دعای حضرت ابراهیم و اسماعیل ۴۳

اشاره ۴۳

توضیح: ۴۳

ه- دعاهاى حضرت لوط ۴۵

اشاره ۴۵

توضیح: ۴۵

دعای حضرت لوط ۴۵

اشاره ۴۵

توضیح: ۴۶

- و - دعای حضرت یوسف ۴۷
- اشاره ۴۷
- توضیح: ۴۷
- ز - دعای حضرت شعیب ۴۷
- اشاره ۴۷
- توضیح: ۴۹
- ح - دعاهاى حضرت موسى ۴۹
- دعای حضرت موسی ۴۹
- اشاره ۴۹
- توضیح: ۵۰
- دعای حضرت موسی ۵۱
- اشاره ۵۱
- توضیح: ۵۱
- دعای حضرت موسی ۵۳
- اشاره ۵۳
- توضیح: ۵۳
- دعای حضرت موسی ۵۳
- اشاره ۵۴
- توضیح: ۵۵
- دعای حضرت موسی ۵۵
- اشاره ۵۵
- توضیح: ۵۵
- دعای حضرت موسی ۵۷
- اشاره ۵۷
- توضیح: ۵۷
- دعای حضرت موسی ۵۸

۵۸ ..... اشاره

۵۸ ..... توضیح:

۵۹ ..... دعای حضرت موسی

۵۹ ..... اشاره

۵۹ ..... توضیح:

۱۱۷ ..... فهرست موضوعی دعاهاى قرآنى

۱۲۱ ..... فهرست منابع

۱۲۳ ..... درباره مرکز

مفاتیح الحوایج (کلیدهای حاجت ها) : شامل ۷۵ دعای قرآنی

مشخصات کتاب

سرشناسه : کاظمی نایینی، سیدرضا موسی، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور : مفاتیح الحوایج (کلیدهای حاجت ها) : شامل ۷۵ دعای قرآنی / رضا موسی کاظمی نایینی.

مشخصات نشر : قم: انتشارات حضرت عباس (ع)، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۹۲ ص.؛ ۱۱ × ۱۷ س م.

شابک : ۹۷۸-۹۰۰-۶۰۰-۲۶۱-۱۴۰-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : فارسی - عربی.

موضوع : قرآن. برگزیده ها -- ترجمه ها

موضوع : دعاها

رده بندی کنگره : BP۲۶۷/۸ ک/۲۴۵ م ۷ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۷۲

شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۱۱۷۰۴

ص : ۱

اهداء

تقدیم به چهارده معصوم (ع)

و ارواح طیبه ۱۲۴۰۰۰ پیامبر

و همه شهدای راه خدا

خصوصاً امام الشهداء

روح الله الموسوی الخمینی (ره)

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد و سپاس خداوند متعال را، که پروردگار جهانیان است، و درود و صلوات بر محمد و آل محمد، خصوصاً مولای عزیزمان، حضرت بقیه الله الاعظم □ و لعنت دائمی خدا، بر دشمنان ایشان تا روز قیامت باد.

قال الله تعالى في كتابه الكريم:

وَ قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ. (غافر/۶۰)

(و پروردگارتان فرمود: « مرا بخوانید تا (دعای) شما را بپذیرم. در حقیقت، کسانی که از عبادت من تکبر می ورزند به زودی با ذلت وارد دوزخ می شوند.)

یکی از راههای ارتباط با خداوند متعال دعاست. در قرآن آیات متعددی، در مورد دعا وجود دارد، که نشان دهنده اهمیت این کلید رستگاری است.

در سوره مبارکه بقره، آیه ۱۶۸ خداوند متعال چنین می فرماید:

وَ إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ.

(و هر گاه بندگان من، از تو در باره من بپرسند، [بگو] من نزدیکم، و دعای دعاکننده را به هنگامی که مرا بخواند اجابت می کنم، پس [آنان] باید دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان آورند، باشد که راه یابند.)

در این آیه کوتاه خداوند هفت مرتبه به ذات مقدس خود اشاره کرده و هفت بار به بندگان، و از این راه نهایت پیوستگی و قرب خود را نسبت به آنان مجسم ساخته است.

در آیه ۷۷ سوره مبارکه فرقان هم می فرماید: قُلْ مَا يَعْجَبُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ....

(بگو: « اگر دعای شما نباشد، پروردگرم هیچ اعتنایی به شما نمی کند...»)

در روایات معصومینعلیهمالسلام نیز، کلمات گهربار فراوانی در باره دعا وارد شده است، که در اینجا به سخنی از آقا امیرالمؤمنین، علی علیه السلام اکتفا می کنیم که فرمودند: محبوب ترین کارها نزد خدا، در روی زمین دعاست. (فلاح السائل، ص ۲۷)

از معصومینعلیهمالسلام به صورت ویژه دعاهای زیبایی برای ارتباط با خدا به ما رسیده، که از افتخارات شیعه است و دیگران از این سرمایه بی نظیر بی بهره اند.

دعاهایی مانند: کمیل، شعبانیه، ابوحمزه ثمالی، جوشن کبیر، دعاهای صحیفه سجادیه و... که هر یک زیباتر از دیگری است. کلمه دعا و مشتقاتش که حدود دویست بار در قرآن به کار رفته است، از ریشه «دَعَوَ» به معنای خواندن و حاجت خواستن و استمداد است.

دعا در اصطلاح، عبارت است از اینکه: فردی پایین از فردی بالاتر از خود، با حالت خضوع و سرافکنندگی چیزی طلب کند. خواستن و دعا و نیایش، ریشه در فطرت و سرشت انسان دارد؛ که انسانهای بی دین هم، در کشتی که در حال غرق شدن است، عاجزانه دست دعا به درگاه خدای بی همتا برداشته، تضرع و زاری می کنند.

ص: ۲

اگر چه دعا در شرع مقدس اسلام یک عمل استجابی است، لیکن مستحب مؤکدی است که، در روایات اثرات زیادی برای آن بیان شده است، از جمله:

۱- نابود کننده شیطان. ۲- عامل ردّ بلا و گرفتاری. ۳- شفای هر درد.

۴- افزایش روزی. ۵- رهایی از دشمنان. ۶- پیشگیری از بلا.

۷- سلاح مؤمن. ۸- گشاینده در رحمت الهی. ۹- زایل کننده تاریکیهای قلب. ۱۰- کلید موفقیت. ۱۱- از سرنیزه آهنین برنده تر. ۱۲- در امان ماندن از شیطان.

حال که اهمیت دعا تا حدّی برای ما روشن شد، باید ببینیم، که از خدا چه بخواهیم؟

البته چنانکه در روایات آمده است؛ همه چیزمان را باید از خدا بخواهیم، لکن گاهی درمطّان استجابت دعا، باید دعاهای اصلی را مطرح کرد.

به نظر می رسد بهترین دعاها، آنست که در قرآن از زبان پیامبران، فرشتگان، و مؤمنان، بیان شده است؛ خصوصاً دعاهایی که خداوند، به برخی پیامبران امر کرده است، که از او درخواست کنند.

از آن جایی که خداوند، خالق انسانها است و به حوائج واقعی و مصالح آنها آگاهی دارد، انسان مؤمن باید همین دعاها را در صدر خواسته هایش قرار دهد.

لذا، بنده بر آن شدم که دعاهای قرآنی را، از کلام وحی استخراج کرده، در جزوه ای جداگانه به نام مفاتیح الحوائج (کلیدهای حاجتها) در اختیار مؤمنین، قرار دهم تا با خدای خود

عرض حاجت نموده، مناجات نمایند.

آنچه در این کتاب آورده شده ۷۵ دعا می باشد. اگر چه این دعاها از طرف افراد خاصی است، ولی کُذ و رمزی به انسان می دهد که از خدا چه بخواهد.

امتیاز این کتاب از چند جهت می باشد.

۱- دعاها دسته بندی شده است.

۲- با هر دعا ترجمه آن ذکر شده، تا فارسی زبانان، معنای هر دعا را متوجه شده، بدانند از خدا چه درخواستی می کنند.

۳- برای اینکه دانسته شود هر دعا به چه مناسبتی و توسط چه کسی درخواست شده، بخشی به عنوان (توضیح) آورده شده است.

۴- پس از آن بخشی هم به عنوان (تذکر) از طرف حقیر اضافه شده است.

۵- در پایان، (نکته ها و پیامهای) هر دعا که برگرفته از کتاب تفسیر نور حجت الاسلام قرائتی می باشد، حسن ختام هر قسمت قرار داده شده است.

۶- فصل مختصری را هم در رابطه با بحثهای کلیدی دعا، از کتاب راز و رمز نیایش، تألیف آقای اسدالله اسدی گرمارودی، آورده ام، که اگر دعا کننده قبل از خواندن دعاها، مطالعه کند

زودتر به هدف خواهد رسید.

در پایان از خداوند متعال که به اینجانب، توفیق تألیف این کتاب را داد، سپاسگزارم و از امام عزیزمان حضرت مهدی $\square$ خواستارم این برگ سبز را به عنوان تحفه درویش پذیرا بوده، با دعای خیرش ما را صله ای عطا فرماید.

و اما، از همه عزیزانی که با حال خوش و نفس گرمشان، این کلمات نورانی را به درگاه خدا زمزمه می کنند، برای بانیان این اثر و حقیر سراپا تقصیر در حیات و ممات، التماس دعای ویژه دارم.

تألیف این کتاب در روز میلاد با سعادت مولی الموحدین، امیرالمؤمنین، علیعلیه السلام به تاریخ ۱۳ رجب سال ۱۴۳۳ مطابق با ۱۵ خرداد سال ۱۳۹۱ در شهر مقدس قم، عَشَّ آل محمدصلی الله علیه وسلم پایان یافت.

بار دیگر خداوند متعال را بر این توفیق شکر گزارم.

در پایان دعای حضرت ابراهیم و اسماعیل را زمزمه می کنیم که:

ص: ۴

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين

بنده اميدوار به فضل خدا؛ طلبه حوزه علميه قم

سيد رضا موسى كاظمي ناييني

آدرس سايت: www.mousakazemi.com

بخش اول: بحث های کلیدی درباره دعا

فصل اول: آداب و شرایط دعا

الف آداب قبل از دعا

۱. رھیز از حرام خوارگی

۲. حسن ظن به اجابت (کافی، ج ۲، ص ۴۷۳)

۳. صدقه دادن

۴. وضو گرفتن

۵. خود را خوشبو کردن

۶. به مسجد رفتن یا رو به قبله قرار گرفتن

ب آداب هنگام دعا

۱. گفتن بسم الله الرحمن الرحيم در ابتدای دعا

۲. مقدم داشتن مدح و ثنای خدا (مکارم الاخلاق، ص ۳۰۸)

۳. مقدم داشتن صلوات

۴. اعتراف به گناهان (مکارم الاخلاق، ص ۳۰۸)

۵. استغفار از گناهان

۶. توجه کامل به خدا

۷. دعا به اسماء الهی. (ربّ، الله و...)

۸. توسل به معصومین علیهما السلام

۹. توجه قلبی به دعا

۱۰. اظهار خضوع و خشوع

۱۱. نام بردن حاجت در دعا

۱۲. درپنهانی و خفاء دعا کردن

۱۳. عمومیت دادن دعا

۱۴. دسته جمعی دعا کردن

۱۵. مقدم داشتن دیگران بر خود

۱۶. بلند کردن دستها هنگام دعا

۱۷. انگشتر عقیق به دست کردن

۱۸. اصرار و پافشاری در دعا (کافی ج ۲ ص ۴۷۵)

۱۹. ترک شتاب در دعا

۲۰. در غیاب برادران دینی دعا کردن

۲۱. گریه کردن

۲۲. خواستن تمام نیازها از خدا (مکارم الاخلاق، ص ۲۷۰)

۲۳. با خوف و طمع دعا کردن. (اعراف/۵۶)

۲۴. امید به غیر خدا نداشتن

۲۵. با اخلاص بودن

۲۶. بلندنظر بودن (مصباح کفعمی ص ۶۱۷)

۲۷. کم ندانستن ارزش دعای خود. (خصال صدوق ج ۱ ص ۲۰۹)

۲۸. فقط خدا را خواندن (غافر/۶۰)

۲۹. منطقی و بجا بودن دعا (بقره/۱۲۴)

۳۰. مخالف نبودن دعا با سنتهای الهی (بقره/۱۲۶)

۳۱. حکیمانه بودن دعا

۳۲. همراه با آمین گفتن دیگران

ج- آداب پس از دعا

۱. صلوات فرستادن

۲. کشیدن دست بر سر و صورت

ص: ۵

۳. گفتن ماشاءالله لا حول ولا قوه الا بالله العلی العظیم

۴. مواظبت بر عدم ارتکاب گناه

۵. مأنوس بودن با دعا

۶. همراه با تلاش بودن دعا.

فصل دوم: مکانها و زمانهای ویژه برای دعا

اشاره

اگر چه در هر زمان و مکانی می توان با خدا ارتباط برقرار کرده، دعا کنیم، لکن برخی مکانها و زمانها در اجابت دعا تأثیر بیشتری دارند.

الف مکانهای ویژه برای دعا

۱. کعبه

۲. مسجد الحرام (عدها لداعی، ص ۵۵)

۳. صحرای عرفات

۴. کنار قبور ائمه خصوصاً زیر قبه امام حسینعلیه السلام

۵. مساجد (عدها لداعی، ص ۵۶)

۶. رو به قبله بودن (عدها لداعی، ص ۵۷)

۷. در کنار مریض

۸. سر قبر پدر و مادر

ب زمانهای ویژه برای دعا

۱. شب قدر (شب ۱۹ یا ۲۱ یا ۲۳ ماه مبارک رمضان)

۲. شبهای احیاء (شب قدر، شب اول رجب، شب نیمه شعبان، شب عید فطر و قربان)

۳. شب جمعه

۴. روز جمعه، خصوصاً ساعات آخر آن

۵. بین الطلوعین

۶. پیش از غروب آفتاب (کافی، ج ۴، ص ۲۲۶)

۷. در نماز وتر

۸. بعد از ظهر

۹. هنگامه نمازها

۱۰. زمان قرائت قرآن

۱۱. بین اذان و اقامه

۱۲. هنگام نزول باران

۱۳. هنگام رزم و نبرد

۱۴. هنگام وزیدن باد

۱۵. هنگام ظهر

۱۶. هنگام ریخته شدن خون مؤمن

۱۷. هنگام سجده

۱۸. پس از پایان خطبه ها؛ (هنگام آماده شدن مردم در صفوف)

۱۹. روز عرفه

۲۰. وقت نماز عشاء

۲۱. ثلث (یک سوم) آخر شب

فصل سوم: کسانی که دعایشان به اجابت نزدیکتر است

۱. کسی که به حج می رود.

۲. جهاد کننده در راه خدا

۳. شخص مریض

۴. امام عادل

۵. شخص مظلوم

۶. فرزند صالح برای پدر و مادر

۷. پدر صالح برای فرزندش

۸. مؤمن برای برادرش

۹. کسی که چهل مؤمن را در دعا، بر خود مقدم کند.

۱۰. روزه دار تا وقت افطار

۱۱. عمره کننده تا به وطن برگردد.

۱۲. شخص غایب برای غایب

۱۳. شخص مخلص

ص: ۶

فصل چهارم: علت اجابت نشدن برخی دعاها

۱. اگر چه خداوند قدیر و تواناست، لکن حکیم هم هست. چه بسا چیزی که از او درخواست شده، با حکمتش سازگار نیست.

۲. برخی دعاها به مصلحت بنده نیست و اگر به اجابت برسد مایه فساد برای او خواهد بود.

۳. گاهی به خاطر شوقی که خدا به صدای بنده دارد اجابت را به تأخیر می اندازد. (کافی، ج ۴، ص ۲۴۶)

۴. گاهی تأخیر اجابت باعث ثواب و پاداش اخروی می شود، به گونه ای که مؤمن روز قیامت آرزو می کند، ای کاش هیچ دعایی از او در دنیا اجابت نمی شد. (کافی، ج ۴، ص ۲۴۶)

۵. برخی درخواستها نیازمند زمان است، که خدا آن را اجابت

کرده، لیکن تحققش را به تأخیر می اندازد.

مثلاً: میان دعای حضرت موسی برای نابودی فرعون و اجابت آن چهل سال طول کشید. (کافی، ج ۴، ص ۳۱۴۶)

۶. گاهی دعا باعث پاک شدن گناهان می شود.

۷. گاهی شر و مفسده ای از انسان دفع می شود.

۸. گاهی خدا دعا را در باره نسل او اجابت می کند.

۹. گاهی دعا به تأخیر افتاده و بر ضرر ستمگر به انسان مستجاب می شود.

۱۰. گاهی گناهان مانع اجابت دعاست.

۱۱. گاهی حرام خواری مانع اجابت است.

۱۲. عدم خلوص نیز مانعی برای اجابت است.

بخش دوم: دعاهای قرآنی

فصل اول: دعاهای پیامبران

الف دعاهای حضرت آدم

اشاره

۱. دعای حضرت آدم و حوا

۱-... رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

(الأعراف، ۲۳)

... پروردگارا

ما بر خویشتن ستم کردیم

و اگر ما را نبخشایی و رحم نکنی،

قطعاً از زیانکاران خواهیم بود.

توضیح:

این دعا و عذر خواهی حضرت آدم و حوّا است که، پس از خوردن از درخت ممنوعه، به کار خلاف خود اعتراف کردند و از خداوند تقاضای بخشش نمودند.

ص: ۷

تذکر:

ما فرزندان حضرت آدم و حوا هم باید به گناهانمان و ظلم و ستم بر نفس خویش، نزد خدا اعتراف نموده، و از درگاهش طلب مغفرت و رحمت کنیم باشد که مورد بخشش و رحمتش قرار گیریم.

نکته ها و پیامها:

۱. هرگونه خلافی، ظلم به خویش است، چون مخالفت با فرمان خدا مخالفت با تکامل و سعادت واقعی خود است. «ظلمنا أنفسنا»

۲. از آداب دعا و استغفار، ابتدا اعتراف به گناه است.

۳. نخستین خواسته ی بشر از خدا، تقاضای عفو و رحمت بود.

۴. عنایت و لطف و مهربانی خدا، جلوی خسارت ابدی را می گیرد.

دعای حضرت آدم و حوا، یا نوع انسان ها

اشاره

۲-... لَيْنُ آتَيْنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ

مِنَ الشَّاكِرِينَ.

(الأعراف، ۱۸۹)

...اگر فرزند شایسته ای به ما بدهی،

قطعاً از سپاسگزاران خواهیم بود.

توضیح:

این دعای حضرت آدم و حوا یا نوع انسان ها است، که پس از آنکه مرد با همسرش بیامیخت، زن باری سبک بر گرفت و باردار شد و مدتی با آن سر کرد، چون زن سنگین شد، آن دو از خداوند، پروردگارشان، چنین درخواستی کردند.

تذکر:

فرزند صالح نعمت و باقیات الصالحاتی است، که پدر و مادر حتی قبل از انعقاد نطفه با این دعا، باید از خدا بخواهند که به ایشان، فرزندان صالحی عطا کند.

نکته ها و پیامها:

۱. پدر و مادر در سرنوشت فرزند، احساس مسئولیت می کنند. ۲. انسان فطرتاً میل به بقای نسل و فرزند دارد. «آیتنا»

۳. فرزند را از خدا بدانیم، نه از وسائل دیگر یا خودمان. «آیتنا»

۴. آمیزش جنسی تنها برای لذت و شهوت نیست، بلکه برای بقا و دوام نسل صالح است. «صالحاً»

ص: ۸

دعای حضرت نوح

اشاره

۱-... رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنُ

مِنَ الْخَاسِرِينَ.

(هود، ۴۷)

... پروردگارا!

به تو پناه می برم از اینکه چیزی را که به (خیر و شر) آن آگاهی ندارم، از تو درخواست کنم و اگر تو (این خواسته را) بر من نبخشایی و بر من ترحم ننمایی، از زیانکاران خواهم بود.

توضیح:

این دعای حضرت نوح علیه السلام است، که پس از آنکه نجات پسرش را از خداوند متعال خواست، خداوند به او فرمود: ای نوح او از اهل تو نیست. پس آنچه را از آن آگاه نیستی از من مخواه! پس حضرت نوح علیه السلام چنین درخواست کرد.

تذکر:

گاهی انسان از خداوند درخواستی می کند که به مصلحتش نیست؛ پس چه بهتر که حاجتش را به خدا واگذار کند تا او هر چه صلاح بداند انجام دهد و دعای حضرت نوح را زمزمه کند.

نکته ها و پیامها:

۱. در دعاها از کلمه ی (رَبِّ) غفلت نکنیم. (رَبِّ اِنِّي اَعُوذُ...)

۲. استعاذه و پناه بردن به خداوند، بهترین راه بیمه ی انسان در گرفتاری هاست. (رَبِّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ)

۳. اوّل آمرزش و سپس دریافت رحمت. (وَالَا تَغْفِرْ لِي وَ تَرْحَمْنِي)

۴. خسارت واقعی، بخشیده نشدن است.

اشاره

۲-... رَبِّ انصُرْنِي....

(المؤمنون، ۲۶) (المؤمنون، ۳۹)

... پروردگارا

مرا یاری فرما....

توضیح:

این دعای حضرت نوح در آیه ۲۶/مؤمنون است، بعد از آنکه از تلاش های خود مأیوس شد و جز گروه اندکی ایمان نیاوردند.

ص: ۹

و همچنین دعای حضرت صالح، پس از اتمام حجت با قومش در آیه ۳۹/مؤمنون می باشد.

تذکر:

انسان در هر زمانی و برای انجام هر کاری باید از خدا کمک بخواهد و این دعا را زمزمه کند، که خدا بهترین یاوران است.

نکته ها و پیامها:

۱. توکل و دعا، بزرگ ترین اهرم در برابر تهمت ها و تحقیرهاست. «قال رب»

۲. درخواست کمک از خداوند برای پیروزی ایمان بر کفر است، نه پیروزی فرد بر فرد.

۵. تعلیم خدا به حضرت نوح برای خواندن این دعا

۳-... رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ

خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ.

(المؤمنون، ۲۹)

... پروردگارا

مرا با نزولی پر برکت فرود آور،

که تو بهترین فرود آورندگان.

توضیح ۲:

این دعایی است که خداوند متعال به حضرت نوح تعلیم داد، تا بعد از سوار شدن بر کشتی، پس از حمد خدا چنین درخواست کند.

تذکر:

بسیار مناسب است که ما هم هر گاه وارد منزلی شدیم چنین دعا کنیم، چرا که رسول خدا صلی الله علیه وسلم به علیعلیه السلام فرمود: هر گاه وارد منزلی شدی آیه (۲۹/مؤمنون) را تلاوت کن تا خداوند از خیر آن جا کامیابت کند و شرش را از تو دور سازد.

نکته ها و پیامها:

۱. ابتدا خداوند را بر نعمت های گذشته شکر کنیم، سپس از او نعمت جدیدی بخواهیم.

۲. در دعا و مناجات، خداوند را با آن نامی بخوانیم که با نیازمان تناسب داشته باشد.

دعای حضرت نوح

اشاره

۴- رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ لِوَالِدَيَّ وَ لِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ لَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا.

ص: ۱۰

(نوح، ۲۸)

پروردگارا،

مرا و پدر و مادرم را و هرکس که با ایمان به خانه ام وارد شود و همه مردان و زنان با ایمان را پیامرز و ظالمان را جز هلاکت نیفزا.

توضیح:

پس از آنکه حضرت نوح از قومش به درگاه خدا شکایت کرد و به آنها نفرین کرد، و برای نفرینش استدلال آورد، که آنها بندگان را گمراه می کنند و جز نسلی کافر و فاجر به دنیا نمی آورند از خدا درخواستهای مذکور را نمود.

تذکر:

هر گاه حضرت نوح با آن همه زحمت و رنجی که در راه هدایت مردم کشید، از خدا طلب آمرزش می کند، حساب ما روشن است. برای خود و پدر و مادر و مؤمنانی که داخل خانه مان می شوند با دعای حضرت نوح دعا کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. چشم انداز دعا باید گسترده باشد. هم گذشته و حال را شامل شود، هم خود و بستگان و هم تمام مؤمنان تاریخ را.
۲. در دعا، برای مؤمنان رحمت و مغفرت و برای ظالمان، نابودی و هلاکت، طلب کنید.
۳. به قول امام صادق علیه السلام منظور از بیت در اینجا ولایت است، هر کس وارد ولایت شود، در خانه انبیاء وارد شده است.

ج دعاهای حضرت ابراهیم

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۱

اشاره

۱-... رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَ ارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ....

(البقره، ۱۲۶)

...پروردگارا

این (سرزمین) را شهری امن قرار ده

و اهل آن را، از ثمرات (گوناگون) روزی ده....

توضیح:

در این آیه حضرت ابراهیم، از خدا درخواست کرد که شهر مکه را شهر امن قرار دهد و رزق دنیا را تنها برای مؤمنان خواست، امّا خداوند این محدودیت را نمی پذیرد و از اعطای رزق مادی به کفار امتناع نمی ورزد. یعنی رزق مادی مهم نیست، لذا به اهل و نااهل هر دو داده می شود، امّا مقامات معنوی و اجتماعی و رهبری، بسیار مهم است و به هر کس واگذار نمی شود.

ص: ۱۱

تذکر:

با این دعا امنیت کشور و روزی برای اهلش را از خدا بخواهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. چه اشکالی دارد که ما هم جهت امنیت شهرمان و درخواست روزی، این دعا را بخوانیم.

۲. در دعا دیگران را فراموش نکنیم.

۳. در کمک رسانی به ممنوع کاری به مکتب او نداشته باشید.

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۲

اشاره

۲-... رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَ اجْنُبْنِي وَ بَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ.

(ابراهیم، ۳۵)

... پروردگارا

این شهر (مکه) را امن قرار ده

و من و فرزندانم را از اینکه بت ها را پرستیم دور بدار.

توضیح:

این بار دوم است که قرآن دعای حضرت ابراهیم علیه السلام در باره امنیت شهر مکه را بیان می کند که او از خدا درخواست می کند فرزندانش، بت پرستند.

تذکر:

فکر نکنید که بت پرستی از بین رفته و دیگر احتیاجی به این دعا نداریم، بلکه شکل بتها عوض شده است؛ بت مقام، شهرت و بتهای استکباری که برخی کشورهای عربی به پرستش آنها مشغول هستند. پس باید از پرستش این بتها به خدا پناه برده و از او درخواست کنیم که ما و فرزندانمان را از چنین بت پرستی حفظ کند.

نکته ها و پیامها:

۱. دعا برای حفظ فکر و عقیده ی صحیح، از بهترین دعاهاست.

۲. مراکز عبادت باید امتیث داشته باشد.

۳. امتیث، شرط لازم برای زندگی است. «البلد آمننا»

۴. رهبران جامعه باید به فکر امتیث مردم باشند.

۵. در دعاها، دیگران به خصوص فرزندان خود را نیز یاد کنیم.

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۳

اشاره

۳- رَبَّنَا... أَرْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ

ص: ۱۲

لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ.

(ابراهیم، ۳۷)

پروردگارا

... آنان را از ثمرات، روزی ده

تا شاید سپاس گزارند.

توضیح:

این دعای حضرت ابراهیم علیه السلام است، وقتی که خداوند در زمان پیری اسماعیل را به او عطا کرد و او را فرمان داد که این کودک و مادرش را در وادی و درّه بی آب و بی گیاه، مکه اسکان دهد.

تذکر:

با این دعا روزی فرزندان و مردم کشورمان را از خدا بخواهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. دعای انبیا مستجاب است. «وارزقهم من الثمرات»

۲. مردان خدا، دنیا را برای هدفی عالی می خواهند. «من الثمرات لعلهم یشکرون»

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۴

اشاره

۴- رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ

وَمِنْ ذُرِّيَّتِي....

(ابراهیم، ۴۰)

پروردگارا

مرا برپا دارنده نماز قرار ده

و از نسل و ذریه ام نیز.

توضیح:

این دعای دیگری از حضرت ابراهیمعلیه السلام است، که توفیق برپا داشتن نماز را برای خود و فرزندانش از خداوند متعال درخواست می کند.

تذکر:

با این دعا باید از خدا بخواهیم که خود و فرزندانمان را از برپا دارندگان نماز قرار دهد.

نکته ها و پیامها:

۱. تکرار کلمه ی «رَبِّ» در آغاز دعاهای حضرت ابراهیم، نشانه تأثیر آن در استجاب دعا و یا یکی از آداب آن است.

۲. نماز، محور دعاهای حضرت ابراهیم است.

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۵

اشاره

۵-... رَبَّنَا وَ تَقَبَّلْ دُعَاءِ.

(ابراهیم، ۴۰)

... پروردگارا

دعای مرا (نماز و عبادتم را) بپذیر.

توضیح:

این ادامه دعای حضرت ابراهیم است، که نشان می دهد مهم تر از انجام عمل، قبولی آن به درگاه خداست.

تذکر:

با این دعا پذیرش دعاهايمان را از خدا بخواهيم، اگر چه خدا، خود فرمود: اُدْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ. بخوانيد مرا تا اجابت کنم شما را.

نکته و پیام:

قبولی هر عملی را از خدا بخواهيم، چرا که، بسيار کسانی که اعمال زيادی انجام دادند، نماز شبها خواندند، انفاقها کردند و... ولی قبول درگاه خدا نشد.

دعای حضرت ابراهيم عليه السلام ۶

اشاره

۶- رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ.

(ابراهيم، ۴۱)

پروردگارا

مرا و پدر و مادرم را و مؤمنان را،

روزی که حساب بر پا می شود ببخشای!

توضیح:

این دعای دیگری از حضرت ابراهيم عليه السلام است، که از خدا، غفران خود و پدر و مادرش و مؤمنین را خواستار است.

تذکر:

با این دعا آمرزش پدر و مادر را که حق بزرگی به گردن ما دارند از خدا بخواهيم؛ خصوصا اگر از دنیا رفته باشند. دیگر مؤمنان را هم فراموش نکنيم.

نکته ها و پیامها:

۱. در دعا هم به خود توجه کنید و هم به دیگران.

۲. انسان، هم باید به فکر نسل قبل باشد، «ولوالدی وللمؤمنین» و هم به فکر نسل بعد. «و من ذریتی»

۳. در دعا، بستگان انسان بر دیگران مقدمند.

۴. در دعا، به فکر قیامت خود، فرزندان و جامعه باشید.

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۷

اشاره

۷- رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَ أَلْحِنِّي بِالصَّالِحِينَ (۸۳) وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي

الْآخِرِينَ (۸۴)

(الشعراء، ۸۳/۸۴)

... پروردگارا

به من حکمت و دانش مرحمت فرما

و مرا به صالحان ملحق کن. و در میان آیندگان نام نیکی برای من قرار بده.

ص: ۱۴

توضیح:

حضرت ابراهیم پس از دعوت آن قوم گمراه به سوی پروردگار، یک باره از آنها بریده رو به درگاه خدا آورده دعاها و درخواستهایی را مطرح می کند.

تذکر:

چه خوب است با این دعا علم و حکمت را از خدا درخواست کنیم و اینکه ما را به انسانهای صالح ملحق کند و نام نیک ما در میان آیندگان بماند چرا که حضرت علیعلیه السلام فرمود: نام نیک، از دارایی و سرمایه بهتر است.

نکته ها و پیامها:

۱. انسان برای رسیدن به کمالات باید از خداوند استمداد کند.

۲. برخورداری از حکمت و معرفت در درون و زندگی در جامعه ی صالحان و صالح بودن، بالاترین درجه ی سعادت است.

۳. بهترین دعا را از بهترین افراد بیاموزیم.

۴. انسان به رفیق خوب محتاج است. «وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ»

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۸

اشاره

۸- (رَبِّ) وَ اجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ (۸۵) وَ لَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ (۸۷) يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَ لَا بَنُونَ (۸۸) إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (۸۹)

(الشعراء، ۸۵/۸۷/۸۸/۸۹)

(پروردگارا)

و مرا از وارثان بهشت پر نعمت قرار ده،

و روزی که همه مبعوث می شوند، مرا خوار مگردان.

روزی که مال و فرزندان برای انسان نفعی ندارند.

مگر کسی که با روح و قلب پاک به سوی خدا آید.

توضیح:

حضرت ابراهیم افق دید خود را از این دنیا برگرفته و متوجه سرای آخرت میکند و دعای خود را در باره بهشت چنین مطرح می کند.

تذکر:

نباید همه دعاها را فقط در باره نعمتهای دنیایی باشد، بلکه درخواست نعمتهای اخروی را نیز فراموش نکنیم و دعای حضرت ابراهیم را زمزمه کنیم.

ص: ۱۵

نکته ها و پیامها:

۱. بقای نام مکتب و یادگار نیک را از او بخواهیم.

۲. انسان های بزرگ، هم محبوبیت دنیوی می خواهند و هم سعادت اُخروی.

۳. انسان، بعد از مرگ نیز از دعای خیر دیگران و سنت های حسنه ای که بنا نهاده بهره مند می شود.

۴. به طرح های کوتاه مدت قناعت نکنیم.

۵. نعمت های بهشتی، در برابر اعمال ما موهبتی بی رنج است؛ زیرا ارث، به مالی گویند که بدون رنج و تلاش به دست آید.

۶. انسان در هر مرحله ای که باشد نباید از قیامت غافل باشد. «لَا تُخْزِنِي...»

۷. خواری و رسوایی، از سخت ترین حالات در قیامت است.

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام ۹

اشاره

۹- رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ.

(الصافات، ۱۰۰)

پروردگارا

(فرزندی) از گروه صالحان

به من ببخش.

توضیح:

پس از آنکه حضرت ابراهیم از آتش نجات پیدا کرد، و رسالتش را در بابل پایان یافته می دید، تصمیم بر مهاجرت به اراضی مقدس شام گرفت و گفت من به سوی پروردگارم می روم، او مرا هدایت خواهد کرد و اینجا بود که از خدا تقاضای فرزندی صالح کرد.

تذکر:

با دعای حضرت ابراهیم، از خدا فرزند صالح طلب کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. اولاد صالح، هبه ی الهی و یکی از دعاها ی انبیاست.

۲. آن چه باید در فرزند محور باشد، صالح بودن است نه زیبایی و تیزهوشی و... (هب لی من الصالحین)

۳. فرزند صالح، بهترین یاور در مسیر حرکت خانواده به سوی خداست.

دعای حضرت ابراهیم و پیروانش

اشاره

۱۰-... رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (۴) رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ

ص: ۱۶

أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۵)

(الممتحنه، ۵/۴)

... پروردگارا

بر تو توکل کردیم و به سوی تو انابه نمودیم و بازگشت ما به سوی تو است. پروردگارا ما را محنت کش کافران قرار مده و ما را بیمارز، پروردگارا تو خود عزیز و حکیمی.

توضیح:

در این آیه خداوند از روش حضرت ابراهیم و پیروانش تعریف کرده چنین می فرماید که: همانا برای شما در (روش) ابراهیم و کسانی که با او بودند، سرمشق و الگوی خوبی است و ... و سپس دعای حضرت ابراهیم و پیروانش را در این آیه و آیه بعد نقل می کند.

تذکر:

در هر کاری توکل به خدا را فراموش نکرده، از گناهانمان توبه کرده، و به درگاه خدا این دعای حضرت ابراهیم و پیروانش را زمزمه کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. جبهه گیری و قاطعیت در برابر کفر و شرک، به توکل، نیایش و توجه به معاد نیاز دارد.
۲. هر کجا سخنی می گوئید و تصمیمی از خود نشان می دهید، نفس خود را با یاد او مهار کنید.
۳. توکل و انابه باید تنها به درگاه خدا باشد.
۴. گاهی گناهان سبب فتنه قرار گرفتن می شوند.
۵. به درگاه کسی رو کنیم که هم توانمند است و هم حکیم.

دعای حضرت ابراهیم و اسماعیل

اشاره

۲- رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

(البقره، ۱۲۸)

پروردگارا

ما را تسلیم (فرمان) خود قرارده و از نسل ما (نیز) امتی که تسلیم تو باشند قرار ده و راه و روش پرستش را به ما نشان ده و توبه ی
ما را بپذیر،

ص: ۱۷

که همانا تو، توبه پذیر مهربانی.

توضیح:

در این قسمت چهار درخواست دیگر حضرت ابراهیم و اسماعیلعلیهم السلام از خداوند متعال مطرح می شود.

تذکر:

ما می توانیم دعای حضرت ابراهیم و اسماعیلعلیهم السلام را با تغییر کلمه «مُسْلِمَیْنِ» به «مُسْلِمِیْنِ» از خدا بخواهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. با آنکه حضرت ابراهیم و اسماعیل هر دو در اجرای فرمان ذبح، عالی ترین درجه تسلیم در برابر خدا را به نمایش گذاردند، اما با این همه در این آیه از خداوند می خواهند که ما را تسلیم فرمان خودت قرارده. گویا از خداوند تسلیم بیشتر و یا تداوم روحیه تسلیم را می خواهند.

۲. به کمالات امروز خود قانع نشوید، تکامل و تداوم آنرا از خدا بخواهید.

۳. توجه به نسل و فرزندان، یک دورنگری عاقلانه و خدایسندانه است که حاکی از وسعت نظر و سوز و عشق درونی است.

د- دعاهای حضرت ابراهیم و اسماعیل

دعای حضرت ابراهیم و اسماعیل

اشاره

۱-... رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ

أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

(البقره، ۱۲۷)

... پروردگارا

از ما بپذیر، همانا تو شنوا و دانایی.

توضیح:

حضرت ابراهیم و اسماعیل علیهما السلام هنگامی که پایه های خانه کعبه را بالا می بردند چنین دعایی کردند.

تذکر:

چه خوب است ما هم هر کار خیری که انجام دادیم، این دعا را بخوانیم.

نکته ها و پیامها:

۱. کار مهم نیست، قبول شدن آن اهمیت دارد. حتی اگر کعبه بسازیم، ولی مورد قبول خدا قرار نگیرد، ارزش ندارد.

۲. کارهای خود را در برابر عظمت خداوند، قابل ذکر ندانیم. حضرت ابراهیم نامی از کار و بنایی خود نبرد و فقط گفت: «ربنا تقبل منّا»

۳. در روایات آمده است: از شرایط استجاب و آداب دعا، ستایش خداوند است.

ص: ۱۸

اشاره

۱۹. دعای حضرت لوط

۱- رَبِّ نَجِّنِي وَ أَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ.

(الشعراء، ۱۶۹)

پروردگارا

من و کسان مرا از (شرّ) آنچه انجام می دهند رهایی بخش.

توضیح:

پس از آنکه نصیحتهای حضرت لوط نسبت به قومش اثر نکرد، به آنها گفت: من دشمن سرسخت اعمال شما هستم و به درگاه خدا چنین عرضه کرد.

تذکر:

اگر جامعه ای فاسد شد و گناه سراسرش را فرا گرفت، انسان باید به فکر نجات خود و اهلش (خانواده اش و همکیشانش) باشد و به درگاه خدا چنین دعا کند.

نکته ها و پیامها:

۱. تنفر از کار بد، هم باید زبانی باشد و هم عملی.

۲. محیط آلوده برای مردان خدا قابل تحمّل نیست؛ اگر از اصلاح محیط مأیوس شدند، حداقل خود را از آنجا نجات می دهند.

۳. بزرگان جامعه باید به فکر خاندان و یاران خود باشند.

دعای حضرت لوط

اشاره

۲- ... رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ.

... پروردگارا

مرا بر قوم تبه‌کار پیروز گردان.

توضیح:

پس از آنکه حضرت لوط قومش را توبیخ کرد و قومش به او گفتند: اگر راست می‌گویی عذاب الهی را برای ما بیاور، از درگاه پروردگار چنین درخواست کرد.

تذکر:

انسان باید در برابر فاسدان از خدا یاری بخواهد، که او بهترین یاوران است و دعای حضرت لوط را زمزمه کند.

نکته‌ها و پیامها:

۱. تنها بودن، مانع نهی از منکر نیست. حضرت لوط با آنکه تنها بود، امّا در مقابل انحراف و منحرفان ایستاد و از خداوند استمداد نمود. «رَبِّ انصرنی»

۲. همواره باید در فکر غلبه بر مفسدین باشیم، نه آنکه حکومت آنان را بپذیریم. «رَبِّ انصرنی علی القوم المفسدین»

ص: ۱۹

اشاره

۲۱. دعای حضرت یوسف

۱-... فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ.

(یوسف، ۱۰۱)

... (ای) پدیدآورنده ی آسمان ها و زمین، تنها تو در دنیا و آخرت مولای منی، مرا تسلیم خود بمیران و مرا به شایستگان ملحق فرما.

توضیح:

این دعای حضرت یوسف است، پس از آنکه خداوند، بینایی یعقوب را به او برگرداند و پدر و مادر و برادران به مصر آمدند؛ و همه بر یوسف سجده کردند و او با این دعا از خدا تشکر کرد و درخواستهایی را به درگاه خدا عرضه نمود.

تذکر:

زیبنده انسان مؤمن است که نعمتهای خدا را یاد کرده، از او تشکر نماید و همه نعمتها را از او بداند و از درگاهش مسلمان مردن و الحاق به صالحان را با این دعا درخواست کند.

نکته ها و پیامها:

۱. اولیای خدا وقتی به عزت و قدرت خود نگاه می کنند، فوراً به یاد خداوند می افتند.

۲. بندگان خدا در اوج عزت و قدرت به یاد مرگ و قیامت و سرانجام کار خود هستند

۳. حسن عاقبت و پایداری در کار خیر، مهمتر از شروع آن است. انبیا برای حسن عاقبت دعا می کردند.

۴. چون به قدرت رسیدید، مناجات با خدا را از یاد نبرید.

ز - دعای حضرت شعیب

اشاره

۲۲. دعای حضرت شعیب

۱-... عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ.

(الأعراف، ۸۹)

...ما بر خداوند توکل کرده ایم،

پروردگارا

میان ما و قوم ما به حق داورى و راهگشایی کن که تو بهترین داوران و راهگشایانى.

ص: ۲۰

توضیح:

وقتی که قوم شعیب از او خواستند که به آئین آنها بازگردد، او به آنها فرمود: اگر ما به آئین شما باز گردیم بعد از آنکه خدا ما را از آن نجات بخشیده، به خدا دروغ بسته ایم و سپس از خدا درخواست مذکور را نمود.

تذکر:

از این دعا می توان جایی استفاده کرد که انسان بین ظالمانی قرار گرفته، که به او ظلم کرده اند و حقش را برده اند.

نکته ها و پیامها:

۱. دلیل توکل ما بر خداوند علم مطلق او بر همه چیز است.

۲. در برابر پیشنهادهای شوم دشمنان، باید با توکل بر خدا، قاطعانه ایستاد.

۳. واگذاری داوری به خداوند، نمونه و مصداق توکل و تسلیم است.

۴. در دعا، تناسب بین خواسته و اسمای الهی را باید در نظر گرفت. آنجا که نیاز به فتح داریم، خدا را با خیرالفاتحین صدا می زنیم.

۵. لازمه ی داوری صحیح، علم و آگاهی همه جانبه است. داوری، حق کسی است که همه چیز را می داند.

۶. داوری، از شئون ربوبیت خداوند است. «رَبَّنَا افْتَحْ»

ح- دعاهای حضرت موسی

دعای حضرت موسی

اشاره

۱-... رَبِّ... فَأَفْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ.

(المائدة، ۲۵)

... پروردگارا

... پس میان ما و قوم فاسق و تبهکار فاصله بینداز.

این دعای حضرت موسی علیه السلام است که پس از یأس از حرکت بنی اسرائیل برای داخل شدن به شهر و جنگ با عمالقه، با حالتی شکایت گونه به درگاه خداوند چنین عرضه می دارد.

تذکر:

با این دعا باید از خدا بخواهیم که بین ما و افراد فاسق و گناهکار جدایی اندازد، چرا که همنشین گناهکار، خواه ناخواه اثر سوء خود را بر انسان خواهد گذاشت، اگر چه اینجا بحث حضرت موسی علیه السلام و فاسقان است.

ص: ۲۱

نکته ها و پیامها:

۱. غالب دعاهای قرآنی با استمداد از اسم ربّ است.

۲. در حالی همه ی مردم از ما بریده اند، به نجات دهنده ی اصلی متوسّل شویم.

۳. یکی از بلاهای اجتماعی دور شدن مردم از اولیای خدا و محروم شدن از فیض وجودشان است.

۴. یکی از بلاها و سختی های مؤمنان، زندگی با فاسقان و در میان آنان بودن است.

دعای حضرت موسی

اشاره

۲-... رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ لِأَخِي وَ أَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ.

(الأعراف، ۱۵۱)

... پروردگارا

من و برادرم را ببامرز

و ما را در رحمت خویش وارد کن

و تو مهربان ترین مهربانانی.

توضیح:

حضرت موسیعلیه السلام پس از بازگشت از میقات، دید که مردم گوساله پرست شده اند؛ خشمگین و اندوهگین شد و به سراغ برادرش هارون رفت و سر و ریش او را گرفت و به طرف خودش کشید و پس از آنکه آتش خشم حضرت موسیعلیه السلام کمی فرو نشست، این دعا را به محضر خداوند متعال عرضه کرد.

تذکر:

با این دعا می توان با عبارت (رَبِّ اغْفِرْ لَنَا وَ لِأَخْوَانِنَا) برای خود و دیگران از خداوند طلب مغفرت کرد و اینکه ما را در رحمتش داخل کند.

نکته ها و پیامها:

۱. آموزش خواهی حضرت موسی علیه السلام یا برای درس دادن به دیگران است، یا به خاطر آنکه در میان مردم به هارون پرخاش کرده است.

۲. در طوفان انحراف های جامعه، رهبران به دعا و لطف الهی بیش از دیگران نیازمندند. «وَأَدْخَلْنَا فِي رَحْمَتِكَ»

۳. بخشودگی، مقدمه ی ورود در رحمت الهی است.

۴. در دعا، از الطاف و صفات خدا یاد کنیم. «أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ»

ص: ۲۲

۳-... رَبِّ... أَنْتَ وَلِيْنَا فَاعْفُرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَ أَنْتَ خَيْرُ الْعَافِرِينَ.

(الأعراف، ۱۵۵)

... پروردگارا

... تو ولی و سرپرست مایی،

پس ما را ببخشای و بر ما رحم کن،

که تو بهترین آمرزندگان.

توضیح:

این دعای حضرت موسی علیه السلام است، هنگامی که برای آمدن به میعادگاه خدا(طور)، از قوم خود هفتاد مرد را برگزید. پس همین که در پی درخواست دیدن خدا زمین لرزه آنان را فرا گرفت گفت: پروردگارا! اگر می خواستی، می توانستی آنها و مرا پیش از این (آمدن به طور) بمیرانی، آیا ما را به خاطر کارهای بی خردان ما هلاک می کنی؟ این صحنه جز آزمایشی از جانب تو نیست که با آن، هر که را (سزاوار بدانی و) بخواهی گمراه می کنی و هر که را بخواهی (و لایق بدانی) هدایت می کنی.

تذکر:

خواندن این دعا برای کسانی که فقط خدا را سرپرست خود می دانند و تنها از او طلب غفران و رحم دارند بسیار به جاست.

نکته ها و پیامها:

۱. ستایش خداوند پیش از دعا، از آداب دعاست. «أنتَ ولینا فاعفِرْ لَنَا»

۲. تا صفحه ی روح از آلودگی گناه پاک نشود، رحمت الهی را جذب نمی کند. «اغفر لنا و ارحمنا»

۳. آمرزش و عفو الهی، (بر خلاف بخشش مردم که یا با تأخیر است، یا همراه با منت و تحقیر)، بهترین بخشایش هاست.

۴- أُكْتُبُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدُّنَا إِلَيْكَ....

(الأعراف، ۱۵۶)

... برای ما در این دنیا و در آخرت،

خیر و نیکی مقرر کن

که ما به سوی تو رهنمون و بازگشت کرده ایم....

ص: ۲۳

توضیح:

این ادامه دعای حضرت موسی علیه السلام است، که خداوند متعال در جوابش می فرماید: عذابم را به هر کس که بخواهم (و مستحق باشد) می رسانم، ولی رحمتم همه چیز را فرا گرفته است، پس به زودی آن (رحمتم) را برای کسانی که تقوی دارند و زکات می دهند و آنان که به آیات ما ایمان می آورند، مقّرر می دارم.

تذکر:

با این دعا خیر دنیا و آخرت را از خدا طلب کنیم، که از بهترین و کامل ترین دعاهاست.

نکته ها و پیامها:

۱. انبیا در فکر تأمین سعادت دنیا و آخرت مردمند.

۲. از بهترین دعاها، جامع ترین آنهاست.

۳. بازگشت خالصانه به سوی خدا، راه دریافت الطاف الهی است. «هُدْنَا»

۴. دعای انبیا نیز در چهارچوب حکمت و قانون الهی مستجاب می شود.

دعای حضرت موسی

اشاره

۵-... رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ أَمْوَالِهِمْ وَ اشْدُدْ عَلَيَّ قُلُوبَهُمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ.

(یونس، ۸۸)

... پروردگارا

اموالشان را نابود کن و دل‌هایشان را سخت، زیرا که آنان تا عذاب دردناک را نبینند،

ایمان نخواهند آورد.

توضیح:

این دعای حضرت موسی علیه السلام به درگاه پروردگار است، پس از آنکه به خدا عرضه کرد: پروردگارا! تو به فرعون و بزرگان قومش در زندگی دنیا زینت و اموال بسیار داده ای، در نتیجه به وسیله ی آنها مردم را از راه تو گمراه می سازند.

تذکر:

علاوه بر آمادگی کامل در برابر دشمنان باید دعای مذکور را، در باره آنها از خدا داشته باشیم.

نکته ها و پیامها:

۱. قطع شیرهای نفت، بستن راههای تجارتي و نظامی و آتش زدن انبار مهمات دشمن، از مصادیقِ (رَبَّنَا اطمس علی اموالهم) می باشد.

۲. نفرین انبیا، نه بر اساس کینه ی شخصی، بلکه به خاطر حفظ مکتب و امت است.

ص: ۲۴

۳. در دعاها، دعای سیاسی و نفرین بر دشمنان را فراموش نکنیم. (رَبَّنَا اَطْمَسْ عَلٰی اَمْوَالِهِمْ وَاشَدُّد...)

۴. آنجا که استدلال و معجزه کارساز نباشد، نوبت نفرین است. (رَبَّنَا اَطْمَسْ...)

دعای حضرت موسی

اشاره

۶-... رَبِّ اَشْرَحْ لِي صَدْرِي (۲۵) وَ يَسِّرْ لِي اَمْرِي (۲۶) وَ اَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي (۲۷) يَفْقَهُوا قَوْلِي (۲۸)

(طه، ۲۵/۲۶/۲۷/۲۸)

... پروردگارا

سینه ام را برایم گشاده گردان

(و بر صبر و حوصله ام بیفزای).

و کارم را برایم آسان فرما. و گره از زبانم باز نما. تا (آنها) سخنان مرا (خوب) بفهمند.

توضیح:

این عبارات، دعای حضرت موسی علیه السلام است که پس از اینکه به رسالت الهی مأمور شد و باید برای هدایت خطرناک ترین انسانی که ادعای خدایی داشت برود، از خدا درخواست نمود.

تذکر:

در انجام مسئولیتها هم سعه صدر (ظرفیت) لازم است و هم شرایط آماده و هم بیانی روان؛ که ما باید با این دعاها آن را از خدا درخواست کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. سعه ی صدر اولین شرط موفقیت در هر کاری است.

۲. به جای ترس و فرار از مسئولیت، امکانات و مقدمات و ابزار آن را از خداوند بخواهیم. «رَبِّ اَشْرَحْ لِي صَدْرِي»

۳. دریافت الطاف الهی، روح و سینه ای گشاده لازم دارد.

۴. با سعه ی صدر کارها آسان می شود.

۵. اصل، فهمیدن مردم است، نه اصطلاحات زیبا.

دعای حضرت موسی

اشاره

۷-... رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي....

(القصص، ۱۶)

... پروردگارا

همانا من به خویشتم ستم کرده ام،

پس مرا ببخش....

توضیح:

پس از آنکه حضرت موسی با مشتی یکی از دشمنان را کشت، (البته او قصد کشتنش را نداشت؛ چرا که ممکن بود پیامدهایی برای او و بنی اسرائیل داشته باشد) برای این ترک اولی، به درگاه خداوند چنین دعا کرد.

ص: ۲۵

تذکر:

اگر پیامبری معصوم مانند حضرت موسی بخاطر ترک اولی، چنین دعا کند؛ حال ما که لغزشها و خطاهای بسیاری داریم، نباید با این دعا به درگاه خدا اعتراف به گناه کرده، از او درخواست آمرزش کنیم؟!

نکته ها و پیامها:

۱. افراد صالح حتی در برابر کجی های غیر عمدی نیز بلافاصله استغفار می کنند و از تبعات آن دوری می گزینند. «فاغفرلی»

۲. دعای انبیا مستجاب است. «فَعْفَرَلَه»

دعای حضرت موسی

اشاره

۸-... رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.

(القصص، ۲۱)

... پروردگارا!

مرا از (دست) این گروه ستمگر

نجات ده.

توضیح:

پس از آنکه به حضرت موسی خبر دادند که برای کشتنت به مشورت نشسته اند، او از شهر خارج شد در حالی که ترسان بود و هر لحظه در انتظار حادثه ای بود، و از خدا چنین درخواست کرد.

تذکر:

اگر انسان در میان ظالمان قرار گرفت، امیدش را از دست ندهد و با توکل به خدا این دعا را زمزمه کند.

نکته ها و پیامها:

۱. شجاعت، به معنای در دسترس دشمن قرار گرفتن نیست.

۲. زندگی انبیا غالباً با آوارگی و سختی همراه بوده است.

۳. سعی و همت خود را بکار بریم، ولی نتیجه را از خداوند بخواهیم. «فَخَرَجَ - قَالَ رَبِّ نَجِّنِي»

۴. دعا باید با تلاش و حرکت همراه باشد.

۵. رهبران الهی، در همه حالات از خداوند استمداد می کنند.

۳۱. دعای حضرت موسی

۹-... رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ

خَيْرٍ فَقِيرٌ.

(القصص، ۲۴)

... پروردگارا!

همانا من به هر چیزی که برایم بفرستی نیازمندم.

توضیح:

پس از آنکه حضرت موسی در کنار چاه آب مدین آمد و برای دختران شعیب آب کشید، خسته و گرسنه به سایه ای روی آورد و از خداوند چنین درخواست کرد.

ص: ۲۶

تذکر:

به نظر می رسد این دعای کاملی است، که همه ما نیازمندیم، هر روز آن را از خدا بخواهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. خدمت به مردم را خالصانه انجام دهیم و حل مشکلات خود را از خداوند بخواهیم.

۲. همه چیز را از خداوند درخواست نماییم.

۳. در دعا، برای خداوند تکلیف و مصداق معین نکنیم.

ط دعاهای حضرت سلیمان

۳۲. دعای حضرت سلیمان

۱-... رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ

فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ.

(النمل، ۱۹)

... پروردگارا

به من الهام کن (و توفیق ده) که نعمتی که به من و به والدینم بخشیده ای شکر کنم و عمل صالحی که آن را می پسندی انجام دهم و در سایه ی رحمت خود، مرا در زمره ی بندگان شایسته ات وارد کن.

توضیح:

پس از آنکه حضرت سلیمان به وادی مورچگان رسید، مورچه ای به هموعان خود گفت: ای مورچگان داخل خانه های خود شوید، تا سلیمان و لشکریانش شما را پایمال نکنند. سلیمان با شنیدن این سخن تبسم کرد و خندید و رو به درگاه خدا کرد و چند تقاضا نمود.

تذکر:

باید توفیق شکر نعمتها را از خدا بخواهیم، نعمتهایی که به قول قرآن قابل شمارش نیست. و در برابر این همه نعمت باید عمل صالح انجام دهیم، و بر آن موفق نمی شویم مگر اینکه از خدا چنین درخواست کنیم و دعای حضرت سلیمان را زمزمه کنیم.

نکته ها و پیامها:

۲. دعا، مخصوص هنگام اضطرار نیست؛ انبیا در اوج عظمت و قدرت دعا می کردند.

۳. توفیق شکرگزاری را از خدا بخواهیم.

ص: ۲۷

۴. شکر خدا تنها با زبان نیست، عمل صالح و استفاده ی صحیح از نعمت ها نیز شکر الهی است.

۳۳. دعای حضرت سلیمان

۲-... رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ هَبْ لِي ... إِنَّكَ

أَنْتَ الْوَهَّابُ.

(ص، ۳۵)

... پروردگارا

مرا ببامرز و به من عطا کن...

همانا تو بسیار بخشنده ای.

توضیح:

حضرت سلیمان پس از ترک اولی (نگفتن انشاء الله)، به درگاه خدا روی آورده، از خدا طلب آمرزش کرده، از او می خواهد که به او فرمانروایی و ملکی عطا کند که پس از وی سزاوار هیچ کس نباشد.

تذکر:

انسان باید به خاطر خطاها و لغزشهایش از درگاه خدا استغفار کرده، از رحمت بیکران او ناامید نشود و دعای حضرت سلیمان را زمزمه کند و بعد از عبارت: (وَهَبْ لِي) (به من عطا کن) هر چه می خواهد از خدا درخواست کند.

نکته ها و پیامها:

۱. همه ی مردم حتی انبیا آزمایش می شوند. (فتنای سلیمان)

۲. استغفار قبل از دعا، سبب استجاب دعاست.

۳. همت بلند حضرت سلیمان، سبب درخواست های بلند او از خداوند می شود.

۴. در دعا و مناجات، صفات و نام هایی را درباره ی خداوند ذکر کنید که با دعا تناسب داشته باشد.

۵. بخشش گسترده و پی در پی مخصوص خداوند است.

ی دعاهای حضرت زکریا

۱-... رَبُّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ.

(آل عمران، ۳۸)

... پروردگارا

از جانب خود نسلی پاک و پسندیده به من عطا کن که همانا تو شنونده دعائی.

توضیح:

این دعای حضرت زکریا، است که با وجود اینکه همسرش «اشیاع» عقیم بود، و خودش هم به سن پیری رسیده بود، بعد از اینکه این همه کرامت و مائده آسمانی را برای حضرت مریم دید، از پروردگارش درخواست فرزند پاکیزه ای کرد.

ص: ۲۸

تذکر:

از رحمت خداوند نباید نومید شد، اگر چه خانمی عقیم باشد و یا مردی پیر شده باشد و فرزندی ندارند، با این دعا از خدا درخواست فرزند کنند، چرا که در انسانهای عادی هم دیده شده که بعد از سالها صاحب فرزند شده اند.

نکته ها و پیامها:

۱. حالات انسان و ساعات دعا، در استجاب آن مؤثر است.

۲. مشاهده ی کمالات دیگران، زمینه ی درخواست کمالات و توجّه انسان به خداوند است.

۳. درخواست فرزند و نسل پاک، سنّت و روش انبیاست.

۴. ارزش ذریّه و فرزندان، به پاکی آنهاست.

۵. در دعا باید از خداوند تجلیل کرد.

۳۵. دعای حضرت زکریا

۲- رَبِّ... (۴)... فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا (۵)... وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا (۶)

(مریم، ۶/۵/۴)

پروردگارا

... پس از جانب خود جانشینی (فرزندی) به من عطا فرما....

پروردگارا

او را مورد رضایت قرار بده.

توضیح:

در این دو دعا حضرت زکریا با اینکه پیر شده و همسرش نازاست از خدا درخواست فرزند می کند، که جانشین او باشد. البته فرزندى که مورد رضایت خدا باشد.

تذکر:

انسان باید به فکر بعد از خود هم باشد، و حساب جاری برای آخرتش داشته باشد و فرزند از بهترین مصداقهاست؛ البته اگر

صالح و مورد رضایت خدا باشد؛ که با این دعا باید آن را از خدا بخواهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. در دعا، گاهی رابطه ی بنده و خداوند به قدری تنگاتنگ می شود که به جای «یا رب»، «رب» می گوید.

۲. مؤمن، هرگز از رحمت خدا مأیوس نمی شود.

۳. در بینش الهی، اراده خداوند بر عوامل طبیعی حاکم است.

۴. فرزند، هبه ی آسمانی از جانب خداوند است.

ص: ۲۹

۵. برای صلاح و خوبی فرزند، حتی قبل از انعقاد نطفه، باید دعا کرد. «و اجعله ربّ رضیاً»

۳۶. دعای حضرت زکریا

۳-... رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ

خَيْرُ الْوَارِثِينَ.

(الأنبياء، ۸۹)

... پروردگارا

مرا تنها مگذار

و تو خود، بهترین وارثان هستی.

توضیح:

در این دعا حضرت زکریا با اینکه کهنسال بوده و همسرش هم عقیم است، از خداوند درخواست فرزند می کند که بتواند برنامه های الهی او را تعقیب کرده و فرصت طلبان بر اموال و هدایای معبد بنی اسرائیل که صرف راه خدا می شد، پنجه نیفکنند.

تذکر:

با این دعا می توان از خدا درخواست فرزند صالحی کرد که ادامه دهنده راه الهی انسان باشد و از لطف و رحمت خدا مأیوس نشد؛ اگر چه از نظر اسباب مادی چنین چیزی محال بنماید.

نکته ها و پیامها:

۱. ذکر کلمه ی «ربّ» و تکرار آن در دعا، درخواست ها را با اجابت مقرون می سازد. «نادی ربّه ربّ لا تذرني»

۲. در هنگام دعا، خداوند را با آن صفتی که با خواسته ما تناسب بیشتری دارد یاد کنیم.

۳. انسان می تواند از طریق دعا نازائی را اصلاح کند.

ک دعای حضرت عیسی

۳۷. دعای حضرت عیسی علیه السلام

۱-... اللَّهُمَّ رَبَّنَا... أَرْزُقْنَا وَ أَنْتَ

خَيْرُ الرَّازِقِينَ.

(المائدة، ۱۱۴)

... خداوندا، پروردگارا...

ما را روزی ده،

که تو بهترین روزی دهندگانی.

توضیح:

این دعای حضرت عیسی‌علیه السلام است که به درخواست حواریونش، از خدا درخواست مائده آسمانی کرد و خدا دعایش را مستجاب فرمود.

تذکر:

چه خوب است با این دعا رزق و روزی خود را از خداوند رزاق درخواست کنیم؛ چرا که او بهترین روزی دهندگان است.

ص: ۳۰

نکته ها و پیامها:

۱. توسل به اولیای خداوند برای قضای حوائج، جایز است.

۲. در دعا، خدا را با ادب کامل و با صفت مناسب با خواسته، صدا بزنیم. «خیر الزاقین»

۳. به خدا توجه کنیم و به سراغ دیگران نرویم.

ل دعاهای حضرت پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم

۳۸. تعلیم خدا به پیامبر صلی الله علیه وسلم برای خواندن این دعا

۱-... رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَ اجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ

سُلْطَانًا نَصِيرًا.

(الإسراء، ۸۰)

... پروردگارا

مرا با ورودی نیکو و صادقانه وارد (کارها) کن

و با خروجی نیکو بیرون آر

و برای من از پیش خودت سلطه و برهانی نیرومند قرار ده.

توضیح:

این دعایی است که خداوند متعال به پیامبر صلی الله علیه وسلم تعلیم می دهد تا آن را در انجام کارهایش بخواند.

تذکر:

هر گاه استاد خدا باشد و شاگرد پیامبر صلی الله علیه وسلم، معلوم می شود که محتوای درسی چقدر مهم است. این دعا درسی

است که مشکل گشای بسیاری از کارهاست؛ چنانچه امام صادق علیه السلام می فرماید: هر گاه برای ورود به کاری، ترس و

وحشت داشته، این آیه را بخوان و اقدام کن. پس ما هم در ورود به کارهایمان این دعا را بخوانیم.

نکته ها و پیامها:

۱. خواسته های خود را در برابر خداوند به زبان بیاوریم.

۲. دعا کردن را هم باید از خدا آموخت که چگونه بخوانیم و چه خواهیم.

۳. مهم تر از آغاز نیک، پایان و فرجام خوب است. نباید به آغاز شیرین دلخوش بود، بلکه باید از خطر بدعاقبتی به خدا پناه برد.

۴. همه ی امور به دست خداست و باید از او مدد خواست.

ص: ۳۱

۵. مؤمن، نصرت و امداد را تنها از خدا می طلبد.

۳۹. تعلیم خدا به پیامبر صلی الله علیه وسلم برای خواندن این دعا

۲-... رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا.

(طه، ۱۱۴)

... پروردگارا

علم مرا زیاد کن.

توضیح:

از آنجا که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم، به خاطر عشق به فراگیری قرآن و حفظ آن برای مردم به هنگام دریافت وحی عجله می کرد، و مهلت نمی داد جبرئیل سخن خود را کامل کند، چنین به او تذکر داده شده که نسبت به قرآن پیش از آن که وحی آن تمام شود عجله مکن و بگو پروردگارا! علم مرا زیاد کن.

تذکر:

هر گاه استاد خدا باشد و شاگرد پیامبر صلی الله علیه وسلم، معلوم می شود که محتوای درسی چقدر مهم است. پس این دعا را غنیمت شماریم و علم زیاد را از درگاه خدا درخواست کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. اولین معلّم، خداوند علّام و علیم است، پس علم را از او بخواهیم. «رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا»

۲. برای علم و دانش نهایی نیست و فارغ التحصیل معنا ندارد. «زِدْنِي عِلْمًا»

۳. افزون طلبی در کمالات ارزش است. «رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا»

۴. علم، وسیله ی رشد انسان هاست. «رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا»

۵. جز خداوند، علم همه حتّی علم پیامبر محدود است.

۴۰. دعای حضرت پیامبر صلی الله علیه وسلم

۳-... رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَ رَبَّنَا الرَّحْمَنُ الْمُشْتَعَانُ....

(الأنبياء، ۱۱۲)

... پروردگارا

(تو خود میان ما) به حقّ داوری کن،

و پروردگار همه ما خداوند رحمان است که کمک خواسته می شود.

توضیح:

در این دعا پیامبر صلی الله علیه وسلم بعد از مشاهده این همه اعراض و روی گردانی، ناراحتی خود را از این همه غرور و غفلت منعکس می کند.

ص: ۳۲

تذکر:

در هنگام رویارویی با دشمنان زبان نفهم، باید با این دعا از خدا کمک خواسته، او را حاکم قرار دهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. در برابر لجاجت دشمنان، از خداوند کمک بگیریم.

۲. دعا را با کلمه «رَبِّ» آغاز کنیم. «رَبِّ احکم»

۳. عالم مطلقى که همه چیز را می داند، قضاوتش به حقّ است.

۴. حتّی در مورد دشمنان نیز از حقّ تجاوز نکنیم و کیفر بیش از حقّ نخواهیم.

۴۱. تعلیم خدا به پیامبر صلی الله علیه وسلم برای خواندن این دعا

۴- رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.

(المؤمنون، ۹۴)

پس پروردگارا

مرا در میان قوم ستمگر قرار مده.

توضیح:

این دعایی است که خداوند متعال به پیامبر صلی الله علیه وسلم تعلیم می دهد تا از او درخواست کند. این دعا هدف آیات گذشته را که تهدید کفار و مشرکان لجوج به عذابهای الهی است تعقیب می کند.

تذکر:

با این دعا باید از خداوند متعال بخواهیم، که هرگز ما را با ظالمان قرار ندهد، که عذاب ایشان ما را هم فرا گیرد؛ پس تا می توانیم باید از گناهکاران و مجالس گناه فاصله بگیریم.

نکته و پیام:

حضور در میان ظالمان، خطر گرفتاری به عذاب های الهی را در پی دارد.

۴۲. تعلیم خدا به پیامبر صلی الله علیه وسلم برای خواندن این استعاذه

۵-... رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ (۹۷) وَ أَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ (۹۸)

(المؤمنون، ۹۸/۹۷)

... پروردگارا

من از وسوسه های شیطان ها به تو پناه می برم. و پناه می برم به تو ای پروردگارا! از این که آنان نزد من حاضر شوند.

ص: ۳۳

توضیح:

در ادامه دعای قبلی، خداوند متعال، درخواستی را در غالب پناه بردن به او، به پیامبر صلی الله علیه وسلم تعلیم می دهد.

تذکر:

هر لحظه ما احتیاج داریم که از شر شیاطین به خدا پناه ببریم؛ چه بهتر که با این جملات تعلیمی از جانب خدا، در پناهش قرار گیریم.

نکته ها و پیامها:

۱. پیامبران نیز باید به خدا پناه ببرند. «قُلْ رَبِّ اعُوذُ بِكَ»

۲. تنها پناهگاه مطمئن خداست. «بِكَ»

۳. شیاطین، متعدّد و وسوسه های آنان نیز گوناگون است. «هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ»

۴. شیطان ها در انبیا نیز طمع دارند. «هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ»

۵. بالاتر از وسوسه، حضور شیطان هاست. «أَنْ يَحْضُرُونَ»

۶. حضور افراد فاسد و مفسد در جامعه، مقدّمه فساد دیگران است.

۴۳. تعلیم خدا به پیامبر صلی الله علیه وسلم برای خواندن این دعا

۶-... رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ

خَيْرُ الرَّاحِمِينَ.

(المؤمنون، ۱۱۸)

... پروردگارا

بیامرز و رحم کن

که تو بهترین رحم کنندگانی.

توضیح:

این آخرین آیه از سوره مبارکه مؤمنون و دعایی است که خداوند متعال به پیامبر صلی الله علیه وسلم تعلیم می دهد تا از او درخواست کند.

تذکر:

وقتی که پیامبر معصوم، به دستور خدا باید این دعا را بخواند، حساب ما روشن است. پس بیایید ما هم با خواندن این دعا، خود را در زمره بندگان استغفار کننده قرار دهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. پیامبر معصوم نیز به رحمت و مغفرت خداوند نیاز دارد.

۲. در دعا، ستایش از خدا را فراموش نکنیم.

فصل دوم:

دعاهای بهشتیان و حاملان عرش الهی

۴۴. دعای حاملان عرش الهی

۱-... رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ.

ص: ۳۴

(غافر، ۷)

... پروردگارا!

رحمت و علم تو همه چیز را فراگرفته است، پس کسانی را که توبه کرده و راه تو را پیروی کرده اند بیامرز و آنان را از عذاب دوزخ حفظ کن.

توضیح:

حاملان عرش الهی و کسانی که گرداگرد آن تسبیح و حمد پروردگارشان را می گویند و به او ایمان دارند و برای مؤمنان استغفار می کنند، از خدا چنین درخواست دارند.

تذکر:

ما نباید همیشه در دعا کردن به فکر خود باشیم، بلکه دیگرانی که حق به گردن ما دارند و مؤمنان را با این درخواست فرشتگان دعا کنیم، تا این دعا شامل حال خود ما هم بشود.

نکته ها و پیامها:

۱. مؤمنین باید به خود بنازند که مقربان درگاه الهی همواره به آنان دعا می کنند.

۲. آداب دعا این است: ابتدا تسبیح و تحمید، (یسبحون بحمد ربهم) سپس تجلیل و توصیف، (وسعت کل شیء رحمه و علما) آن گاه دعا. (فاغفر)

۳. استغفار کسانی در حق دیگران مؤثر است که خود اهل ایمان باشند.

۴. دعا به دیگران، یک ارزش پسندیده و شناخته شده ی قرآنی است.

۵. توبه به تنهایی کافی نیست، پیروی عملی لازم است.

۶. راه نجات، در پیروی از راه خداست.

۴۵. دعای حاملان عرش الهی

۲- رَبَّنَا وَ أَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَ مَنْ صَلَّحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَ أَزْوَاجِهِمْ وَ ذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.

(غافر، ۸)

پروردگارا

و آنان را با هر کس از پدران و همسران و فرزندانشان که صلاحیت دارند به باغ های اقامتی که به ایشان وعده داده ای وارد کن؛

همانا تو همان خدای عزیز و حکیمی.

ص: ۳۵

توضیح:

این ادامه دعای حاملان عرش الهی و کسانی که گرداگرد آن تسبیح و حمد پروردگارشان را می گویند و به او ایمان دارند و برای مؤمنان استغفار می کنند، می باشد.

تذکر:

نه تنها به مؤمنین بلکه به پدران، همسران، و فرزندانشان هم که صلاحیت دارند با این درخواست، دعا کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. انبیا و فرشتگان دعاهای خود را با(رَبَّنَا)و(رَبِّ)آغاز می کردند.

۲. مشمول دعای اولیای خدا شدن، صلاحیت لازم دارد.

۳. نجات از دوزخ کافی نیست؛ ورود به بهشت ارزش دارد.

۴. اول پاکی از بدی ها، سپس دریافت کمالات.

۵. ورود به بهشت، صلاحیت می خواهد.

۶. همجواری و همزیستی بستگان یک نعمت الهی است.

۴۶. دعای حاملان عرش الهی

۳- (رَبَّنَا) وَ قِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَ مَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَ ذَلِكَ

هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ.

(غافر، ۹)

(پروردگارا)

آنان را از بدی ها (و کیفر اعمالشان) حفظ کن و هر کس را در آن روز از بدی ها حفظ کنی، پس مشمول رحمت ساخته ای؛ و این همان رستگاری بزرگ است.

توضیح:

از آنجا که غیر از دوزخ، در صحنه قیامت ناراحتی های دیگری مانند هول محشر، رسوایی در برابر خلایق، طول حساب و

امثال آن وجود دارد حاملان عرش دعای دیگری می کنند.

تذکر:

دعای خود به مؤمنان را، با این دعای حاملان عرش خدا تکمیل کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. رستگاری بزرگ، در صورتی است که انسان از آفات معنوی و مادی، هر دو دور باشد.

۲. توفیق مصونیت از گناه را باید از خدا خواست.

۳. رستگاری را هنر خود ندانیم بلکه لطف و رحمت او بدانیم.

ص: ۳۶

۴. رستگاری، در رفاه دنیوی نیست بلکه در تقوا است.

۴۷. دعای بهشتیان

۴-... رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَ اغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

(التحریم، ۸)

... پروردگارا

نور ما را کامل کن و ما را بیمارز،

همانا تو بر هر چیز توانایی.

توضیح:

روزی که مؤمنان به بهشت هایی وارد می شوند که نهرها از زیر آنها جاری است و خداوند، در آن روز پیامبر و کسانی را که به او ایمان آورده اند خوار نکند، نورشان پیشاپیش آنها و از سوی راستشان می شتابد و مؤمنان چنین دعا می کنند.

تذکر:

از آثار توبه اینست که گناهان بخشیده شده، خدا انسان را وارد بهشت می کند و این دعای بهشتیان است و اشکالی ندارد که در دنیا از خدا بخواهیم نورمان را زیاد کند و ما را بیمارزد؛ البته افزوده شدن نور با تقوای عملی است نه با حرف؛ بهشتیان در برابر اعمال صالحشان درخواست نور می کنند.

نکته ها و پیامها:

۱. ناپاکی و پلیدی در بهشت جای ندارد؛ اول پاک شدن، سپس وارد بهشت شدن. «یکفّر... یدخلکم»

۲. نتیجه توبه دو چیز است: محو گذشته «یکفّر عنکم سیئاتکم» و تأمین آینده. «یدخلکم جنات»

۳. عمل صالح دنیا، در قیامت به صورت نور ظاهر می شود.

۴. کسانی که در دنیا دنبال نورند، در آخرت غرق نورند.

فصل سوم:

دعاهای بندگان صالح خداوند متعال

۱- اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ، صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

وَلَا الضَّالِّينَ .

(الفاتحه، ۶/۷)

(خداوندا)

ما را به راه راست هدایت فرما ، راه کسانی که آنها را مشمول نعمت خود ساختی،

ص: ۳۷

نه غضب شدگان و نه گمراهان.

توضیح:

این نخستین دعای بنده است که پس از تسلیم در برابر پروردگار و اظهار عبودیت و یاری جستن از او، نعمت هدایت را درخواست می کند.

تذکر:

علاوه بر اینکه روزی ده بار در نماز این درخواست را از خدا داریم، در غیر نماز هم این دعا را بخوانیم.

نکته ها و پیامها:

۱. راه مستقیم راه کسانی است که مورد نعمت الهی واقع شده اند و عبارتند از: انبیا، صدیقین، شهدا و صالحین.

۲. مراد از نعمت در «انعمت علیهم»، نعمت هدایت است.

۳. هدایت شدگان نیز مورد خطرند و باید دائماً از خدا بخواهند که مسیر شان، به غضب و گمراهی کشیده نشود.

۴. در قرآن، افرادی همانند فرعون و قارون و ابولهب و امت هایی همچون قوم عاد، ثمود و بنی اسرائیل، به عنوان غضب شدگان معرفی شده اند.

۵. در قرآن نام برخی به عنوان گمراه کننده آمده است، از قبیل: ابلیس، فرعون، سامری، دوست بد، رؤسا و نیاکان منحرف.

۴۹. دعای مؤمنان

۲-... سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا

وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ.

(البقره، ۲۸۵)

... ما (ندای حق را) شنیدیم و اطاعت کردیم، پروردگارا

آمرزش تو را (خواهانیم)

و باز گشت (ما) به سوی توست.

توضیح:

مؤمنان پس از شنیدن و اطاعت از خداوند متعال از او درخواست آمرزش می کنند.

تذکر:

ما هم علاوه بر اطاعت از خداوند متعال، باید همیشه از او درخواست آمرزش داشته باشیم.

نکته ها و پیامها:

۱. زمینه ی دریافت مغفرت الهی، ایمان و عمل است.

۲. در کنار ایمان و عمل، باز هم باید چشم امید به رحمت و غفران الهی داشت.

۵۰. دعای مؤمنان

۳-... رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا

ص: ۳۸

أَوْ أخطَانَا....

(البقره، ۲۸۶)

پروردگارا

اگر (در انجام تکالیف چیزی را) فراموش

یا خطا نمودیم،

ما را مؤاخذه مکن.

توضیح:

قرآن از زبان مؤمنان چند درخواست دیگر را مطرح می کند.

تذکر:

پس از شنیدن و اطاعت از خداوند متعال باید نسبت به خطاها و فراموشکاریهایمان عذر به درگاه خدا آوریم و درخواست عدم مؤاخذه کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. کسانی که می گویند: «سَمِعْنَا وَاطَعْنَا» و سراپا عادل و متقی هستند، بازهم از خطا و نسیان های خود نگرانند و دعا می کنند.

۵۱. دعای مؤمنان

۴-... رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا...

(البقره، ۲۸۶)

پروردگارا

تکلیف سنگین بر ما قرار مده،

آن چنان که (به خاطر گناه و طغیان) بر کسانی که پیش از ما بودند قرار دادی.

توضیح:

قرآن از زبان مؤمنان چند درخواست دیگر را مطرح می کند.

تذکر:

باید از گناه خود بترسیم که باعث می شود، تکالیف سنگینی به دوش انسان گذاشته شود. بنابر این باید دعای فوق را بخوانیم.

نکته و پیام:

گاهی گناه و نافرمانی تکالیف سنگینی را بر عهده انسان می گذارد. مانند نافرمانیهای پی در پی بنی اسرائیل که باعث شد از خوردن پاره ای از گوشتهای حلال محروم شوند.

۵۲. دعای مؤمنان

۵-... رَبَّنَا وَ لَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَ اعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ.

(البقره، ۲۸۶)

پروردگارا

آنچه را (از مجازات) که طاقت تحمل آن را نداریم،

بر ما مقدر نکن و از ما درگذر و ما را بیامرز

ص: ۳۹

و در رحمت خود قرارده، تو مولی و سرپرست مایی،

پس ما را بر گروه کافران پیروز گردان.

توضیح:

قرآن از زبان مؤمنان چند درخواست دیگر را مطرح می کند.

تذکر:

همیشه از خداوند درخواست سه مرحله از لطفش را داشته باشیم. یعنی: عفو، مغفرت، و رحمت.

نکته ها و پیامها:

۱. در این آیه انسان تمام مراحل لطف را از خداوند می خواهد: مرحله اول عفو است که محو آثار گناه و عقاب است. مرحله دوم مغفرت و محو آثار گناه از روح است و مرحله سوم بهره گیری از رحمت پروردگار و پیروزی بر کافران می باشد.

۲. آداب دعا آن است که ابتدا به ضعف خود اقرار کنیم؛ سپس به عظمت خداوند گواهی دهیم؛ آنگاه خواست خود را مطرح کنیم.

۳. پیروزی اسلام بر کفر، خواسته دائمی مؤمنان است.

۵۳. دعای راسخان در علم

۶- رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَ هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ.

(آل عمران، ۸)

پروردگارا

پس از آن که ما را هدایت کردی،

دلهای ما را به باطل مایل مگردان

و از سوی خود ما را رحمتی ببخش.

به راستی که تو خود بسیار بخشنده ای.

توضیح:

این دعای راسخان در علم است که علاوه بر به کار گرفتن سرمایه های علمی خود در فهم معنی آیات متشابه، به پروردگار خویش پناه می برند.

تذکر:

اینکه ما هر لحظه در سرایشی خطر هستیم، مبادا غرور علمی و هوای نفس ما را بلغزانند. پس دعای ما باید، این دعای راسخان در علم باشد.

نکته ها و پیامها:

۱. به علم و دانش خود مغرور نشویم، از خداوند هدایت بخواهیم.

ص: ۴۰

۲. نشانه‌ی علم واقعی و رسوخ در علم، توجّه به خدا و استمداد از اوست.

۳. اگر چه در خط قرار گرفتن مهم است، ولی از خط خارج نشدن اهمّیت بیشتری دارد.

۴. هدیه و هبه‌ی دائمی و بی‌منت، مخصوص اوست.

۵. دعای انسانهای با تقوا

۷-... رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا

وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

(آل عمران، ۱۶)

... پروردگارا

براستی که ما ایمان آورده‌ایم،

پس گناهان ما را ببخش

و ما را از عذاب آتش

حفظ فرما.

توضیح:

این دعای انسانهای با تقوایی است که اهل بهشت هستند.

تذکر:

دعا کردن به دعایی که خداوند متعال آن را از دعاهای اهل بهشت دانسته، بسیار لذت بخش و امیدوار کننده است؛ پس ما هم زبان را به این دعا آشنا کنیم، باشد که به بزرگواری خداوند از بهشتیان شویم.

نکته‌ها و پیامها:

۱. متّقین، همواره در انابه و دعا هستند.

۲. ترس از قهر و عذاب خداوند، از نشانه‌های تقواست.

۳. به کارهای خوبتان اعتماد نکنید. با آنکه اهل تقوا هستید، باز هم از قهر الهی باید ترسید.

۴. ایمان، زمینه‌ی عفو الهی است.

۵. دعای رزمندگان مخلص

۸-... رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا

عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ.

(آل عمران، ۱۴۷)

... پروردگارا

گناهانمان و زیاده روی هایمان را در کارمان ببخش و گامهای ما را استوار بدار

و ما را بر گروه کافران یاری ده.

توضیح:

این دعای رزمندگان مخلص و آگاهی است که همراه با پیامبران گذشته نبرد می کردند.

تذکر:

ما هم اگر چه (الان) از رزمندگان مخلص صحنه های نبرد با دشمن نباشیم، باز باید از خدا درخواست مغفرت کرده و ثابت قدم بودن در راه دین را از خدا بخواهیم؛ چه بسا افرادی که با پیامبر و امام بوده اند، ولی پایان کارشان به جهنم ختم شده است.

ص: ۴۱

نکته ها و پیامها:

۱. یکی از عوامل شکست در جنگ، گناه و اسراف است. رزمندگان مخلص، با استغفار این موانع پیروزی را از بین می برند.

۲. ابتدا طلب آموزش کنید، سپس از خداوند پیروزی بخواهید.

۳. بجای تسلیم در برابر دشمن، در پیشگاه خداوند اظهار ذلت نمایید.

۴. مردان خدا، نصرت و یاری خدا را برای نابودی کفر می خواهند، نه برای کسب افتخار خود.

۵. بر لطف خداوند تکیه کنید، نه بر نفرت خود.

۵۶. دعای خردمندان

۹-... رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

(آل عمران، ۱۹۱)

... پروردگارا

این هستی را باطل و بی هدف نیافریده ای، تو (از کار عبث) پاک و منزهی،

پس ما را از عذاب آتش نگهدار.

توضیح:

این دعای خردمندانی است که در حالات مختلف (ایستاده و نشسته و به پهلو خوابیده) به یاد خدا هستند و در اسرار آفرینش آسمانها و زمین می اندیشند.

تذکر:

ما هم باید علاوه بر یاد دائمی خدا، گاهی اوقات در نشانه های قدرت خدا (آیات انفسی و آفاقی) فکر کرده و دعای خردمندان را بخوانیم.

نکته ها و پیامها:

۱. نشانه ی خردمندی، یاد خدا در هر حال است.

۲. ایمان بر اساس فکر و اندیشه ارزشمند است.

۳. ذکر و فکر، همراه یکدیگر ارزش است. متأسفانه کسانی ذکر می گویند، ولی اهل فکر نیستند و کسانی اهل فکر هستند، ولی اهل ذکر نیستند.

۴. شناختِ حسی طبیعت کافی نیست، تعقل و تفکر لازم است.

۵. اگر هستی بیهوده و باطل نیست، ما هم نباید بیهوده و باطل باشیم.

۶. قبل از دعا، خدا را ستایش کنیم.

۷. ثمره ی عقل و خرد، ترس از قیامت است.

ص: ۴۲

۱۰- رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَ تَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ.

(آل عمران، ۱۹۳)

پروردگارا

همانا ما دعوت منادی ایمان را شنیدیم که (می گفت):

به پروردگارتان ایمان بیاورید، پس ایمان آوردیم.

پروردگارا

پس گناهان ما را بیامرز و زشتی های ما را بپوشان و ما را با نیکان بمیران.

توضیح:

این ادامه دعای خردمندانی است که در حالات مختلف (ایستاده و نشسته و به پهلو خوابیده) به یاد خدا هستند و پس از اعلان ایمان خود، از خداوند چنین می خواهند.

تذکر:

مناسب است انسان گاهی ایمانش را اعلان مجدد کند و با این دعا از خدا بخواهد که گناهانش را بیامرزد و در راه و رسم نیکان بمیراند و این خود نوعی درخواست عاقبت بخیری از خداست.

نکته ها و پیامها:

۱. استغفار و اعتراف، نشانه ی عقل است.

۲. از آداب دعا که زمینه ی عفو الهی را فراهم می کند، توجه به ربوبیت الهی است.

۳. ایمان، زمینه ی دریافت مغفرت است.

۴. دیگران را در دعای خود شریک کنیم.

۵. ابرار مقامی دارند که خردمندان آرزوی آن را می کند.

۱۱- رَبَّنَا وَ آتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ.

(آل عمران، ۱۹۴)

پروردگارا

آنچه را به واسطه ی پیامبرانت به ما وعده داده ای،

به ما مرحمت فرما و ما را در روز قیامت خوار مساز،

که البته تو خلاف وعده انجام نمی دهی.

توضیح:

این ادامه دعای خردمندانی است که در حالات مختلف (ایستاده و نشسته و به پهلو خوابیده) به یاد خدا هستند و از رسوایی روز قیامت می ترسند و از خداوند چنین درخواست می کنند.

ص: ۴۳

تذکر:

رسوایی و خواری در آخرت چه بسا بدتر و سخت تر از رسوایی در دنیا است، پس باید با این دعا از خدا بخواهیم که ما را در قیامت خوار و رسوا نسازد.

نکته ها و پیامها:

در آیات مذکور، خداوند متعال مسیر رشد خردمندان و اولوالالباب را این گونه ترسیم می کند: یاد خدا، فکر، رسیدن به حکمت، تسلیم انبیا شدن، استغفار، خوب مردن، در انتظار الطاف الهی و نجات از رسوایی و خواری.

۱. تکرار «رَبَّنَا» در سخنان خردمندان، نشان شیفتگی آنان به ربوبیت الهی است.

۲. وفای به وعده، از شئون ربوبیت الهی است.

۳. خردمندان به همه ی انبیا و همه وعده های الهی ایمان دارند.

۴. نهایت آرزوی خردمندان، رسیدن به الطاف الهی و نجات از دوزخ و رسوایی در قیامت است.

۵۹. تعلیم خدا به انسانها برای خواندن این دعا

۱۲-... رَبُّ ارْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا.

(الإسراء، ۲۴)

... پروردگارا

بر آن دو رحمت آور، همان گونه که مرا در کودکی تربیت کردند.

توضیح:

این آیه دستور خداست به انسانها، که از روی مهربانی و لطف، بالِ تواضع خویش را برای پدر و مادر فرود آورند و ایشان را با این دعا، دعا کنند.

تذکر:

این دعا، رنگ الهی دارد، چرا که خود خداوند آن را به ما تعلیم می دهد. پس فرصت را غنیمت شماریم و با آن، به دو نعمت خدا (پدر و مادر) دعا کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. فرزند باید نسبت به پدر و مادر، هم متواضع باشد، هم برایشان از خداوند رحمت بخواهد. «واخفص... و قل ربّ ارحمهما»

۲. دعای فرزند در حقّ پدر و مادر مستجاب است، و گرنه خداوند دستور به دعا نمی داد. «وقل ربّ ارحمهما...»

ص: ۴۴

۳. دعا به پدر و مادر، فرمان خدا و نشانه‌ی شکرگزاری از آنان است. «قل ربّ ارحمهما...»

۴. گذشته‌ی خود، تلخی‌ها و مشکلات دوران کودکی و خردسالی را که بر والدین تحمیل شده است از یاد نبرید.

۵. انسان باید از مرئیان خود تشکر و قدردانی کند.

۶۰. دعای گروهی از بندگان خدا

۱۳-... رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَ أَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ.

(المؤمنون، ۱۰۹)

... پروردگارا

ایمان آوردیم، پس ما را ببخش

و بر ما رحم کن

و تو بهترین رحم‌کنندگانی.

توضیح:

در آیات گذشته مجازات دوزخیان بیان شد، و سپس سخنان عتاب‌آمیز خدا را به آنها بیان می‌کند، و اینکه دور شوید و با من سخن نگوئید. دلیل این سخن را چنین بیان می‌کند که آیا فراموش کرده‌اید که وقتی گروهی از بندگان خاص من (این دعا را می‌کردند) شما آنها را به باد مسخره می‌گرفتید؟!!

تذکر:

چقدر خوب است که انسان این دعا را، که دعای بندگان خاص خدا است بخواند و از خدا طلب غفران و رحمت کند؛ چه بسا با لطف خدا از عباد الرحمن شود.

نکته‌ها و پیامها:

۱. بندگان خداوند همواره از کاستی‌های خود بیمناک بوده و استغفار می‌کنند. «کان... یقولون ربّنا...»

۲. ایمان مقدمه‌ی مغفرت و مغفرت، مقدمه‌ی دریافت رحمت الهی است. «آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا»

۳. سرچشمه‌ی مهربانی‌ها خداست. «وانت خیرالراحمین»

۴. از آداب دعا، تجلیل از خداوند است. «و انت خیرالرحمین»

۶۱. دعای عباد الرحمن (بندگان خاص خدا)

۱۴-... رَبَّنَا اضْرِبْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا (۶۵) إِنَّهَا سَاءَتْ

مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا (۶۶)

(الفرقان، ۶۶/۶۵)

... پروردگارا

عذاب جهنم را از ما بازگردان

ص: ۴۵

که عذاب آن دامنگیر است. به درستی که دوزخ، جایگاه و منزلگاه بدی است.

توضیح:

در این آیات صفات ویژه بندگان خاص خدا بیان شده، از جمله این دعای ایشان است که از خدا می خواهند عذاب جهنم را از ما برطرف کن.

تذکر:

در همان حالی که ما امید به رحمت واسعه الهی داریم، باید بیم از عذاب او داشته باشیم؛ که نکند خدا به خاطر اعمالمان، حتی برای لحظه ای ما را به جهنم ببرد؛ لذا این دعا را باید زیاد زمزمه کنیم.

نکته ها و پیامها:

۱. اگر شب زنده دار هم هستید، مغرور نشوید. «وَالَّذِينَ يَقُولُونَ...»

۲. یاد معاد از ویژگی های بندگان خاص خداست. «رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ»

۳. بندگان خاص خداوند، بیش از آنکه طمع بهشت داشته باشند، از آتش دوزخ خوف دارند.

۶۲. دعای عباد الرحمن (بندگان خاص خدا)

۱۵-... رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا.

(الفرقان، ۷۴)

... پروردگارا

به ما از ناحیه ی همسران و فرزندانمان مایه ی روشنی چشم عطا کن

و ما را پیشوای پرهیزگاران قرار ده.

توضیح:

این دوازدهمین ویژگی مؤمنان راستین است که از خدا چنین درخواست می کنند.

تذکر:

با این دعا باید از خدا بخواهیم، همسران و فرزندانمان را مایه روشنی چشم ما قرار دهد.

نکته ها و پیامها:

۱. انسان در برابر همسر و فرزند و نسل خود متعهد است و باید برای عاقبت نیکوی آنها تلاش و دعا کند.

۲. در تربیت علاوه بر علم و تلاش باید از خدا نیز کمک خواست.

۳. فرزند صالح، نور چشم است. «قرّه اعین»

۴. در دست گرفتن مدیریت جامعه، آرزوی عبادالرحمن است، زیرا عهده دار شدن امامت و رهبری متّقین، ارزش است.

ص: ۴۶

۱۶-... رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

(الأحقاف، ۱۵)

... پروردگارا

مرا توفیق ده تا نعمتی را که بر من و بر والدین من لطف کردی شکرگزاری کنم و عمل شایسته ای انجام دهم که تو آن را پسندی و فرزندانم را برای من شایسته گردان، همانا من به سوی تو بازگشته و از مسلمین و تسلیم شدگانم.

توضیح:

در این آیه خداوند متعال می فرماید: و ما انسان را سفارش کردیم که به والدین خود نیکی کند، مادرش او را با سختی حمل کرد و با سختی به دنیا آورد و دوران حمل تا از شیر گرفتنش سی ماه (به طول کشد)، تا آنگاه که به رشد کامل رسد و چهل ساله شود. سپس خدا، چند دعا را به گونه ای آموزش می دهد، که انسان از درگاهش درخواست کند.

تذکر:

بار دیگر باید نعمتهای خدا را شکر کرده و با این دعا از او بخواهیم که ما را موفق به عمل صالحی کند که مورد رضایت خدا باشد و از او صالح شدن فرزندانمان را بخواهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. «أوزعنی» به معنای ایجاد علاقه و عشق برای انجام کاری است که به آن توفیق الهی گویند.

۲. شکر الهی، به استمداد و توفیق خداوند نیاز دارد.

۳. بهترین راه تشکر از نعمت های خداوند، انجام کار نیک است.

۴. نسل صالح، افتخاری برای والدین است.

۵. مسلمان بودن و مسلمان مردن، دعای پاکان و صالحان است.

۶۴. دعای تابعین (تمام مسلمانان پس از پیامبر صلی الله علیه وسلم)

۱۷-... رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَ لِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَ لَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ.

(الحشر، ۱۰)

... پروردگارا

ما و برادرانمان را که در ایمان بر ما سبقت گرفته اند پیامرز

و در دل های ما کینه مؤمنان را قرار نده.

پروردگارا

همانا تو رؤوف و مهربانی.

توضیح:

پس از بحث در باره مهاجرین و انصار و صفات ایشان خداوند به گروه سوم که تابعین (تمام مسلمانان پس از پیامبر) باشند، می پردازد و دعای ایشان را نقل می کند.

تذکر:

با این دعا باید به یاد همه مؤمنینی که قبل از ما بودند و در راه اسلام چقدر، آزار و اذیت دیدند باشیم و از خدا بخواهیم که هیچ گونه کینه و دشمنی و حسدی را نسبت به مؤمنان در دل ما قرار ندهد.

نکته ها و پیامها:

۱. دعای خیر برای گذشتگان، وظیفه آیندگان است.

۲. برای جلوگیری از سوء تفاهم، ابتدا از لغزش های خود استغفار کنیم و سپس لغزشهای دیگران.

۴. سابقه در ایمان، یک ارزش است. «سبقونا بالایمان»

۵. مؤمن، مصونیت از گناه ندارد، ولی هرگاه گناهی مرتکب شد، بلافاصله استغفار می کند. «اغفر لنا و لایخواننا»

۶. در اخوت و برادری دینی، زمان و مکان و نژاد مطرح نیست.

۷. با دعای خیر، کینه ها را از دل دور کنیم.

۶۵. دعای برخی حاجیان پس از مناسک حج

۱۸-... رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

(البقره، ۲۰۱)

... پروردگارا

در دنیا به ما نیکی عطا کن

ص: ۴۸

و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما

و ما را از عذاب آتش نگهدار.

توضیح:

در این آیه دعای برخی از مردمی مطرح شده، که پس از پایان مناسک حج از خداوند متعال چنین درخواست می کنند.

تذکر:

چه دعای کامل و زیبایی! به همین دلیل مستحب است که در قنوت این درخواست را از خدا داشته باشیم.

نکته ها و پیامها:

۱. در دعاها، هدف های کلی مطرح شود و تعیین مصداق به عهده خداوند گذاشته شود. ما از خداوند حسنه و سعادت می خواهیم، ولی در اینکه رشد و صلاح ما در چیست؟ آنرا به عهده ی خداوند می گذاریم. چون ما به خاطر محدودیت های علمی و عدم آگاهی از آینده و ابعاد روحی خودمان، نمی توانیم مصداق جزئی را تعیین بنمائیم.

۲. دنیا و آخرت با هم منافاتی ندارند، به شرط آنکه انسان به دنبال حسنه و نیکی باشد.

۳. دوزخ، حساب جدایی دارد. با اینکه از خداوند نیکی آخرت را می خواهند، ولی برای نجات از آتش، جداگانه دعا می کنند.

۴. هر رفاهی مذموم نیست، بلکه زندگانی نیکو، مطلوب نیز هست.

۶۶. دعای سپاه طالوت

۱۹-... رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَ تَبِّثْ أَقْدَامَنَا وَ انصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ.

(البقره، ۲۵۰)

... پروردگارا

صبر و شکیبایی بر ما فرو ریز

و قدمهای ما را ثابت و استوار بدار

و ما را بر گروه کافران پیروز فرما.

توضیح:

هنگامی که سپاه طالوت در برابر جالوت و سپاهیان‌ش قرار گرفتند، به درگاه خداوند متعال چنین دعایی کردند.

تذکر:

بسیار به جاست، که ما هم در رویارویی با دشمنان اسلام و استکبار، از خدا چنین درخواستی را داشته باشیم.

ص: ۴۹

نکته ها و پیامها:

۱. صبر و پیروزی، ملازم یکدیگرند. در اثر صبر، نوبت ظفر آید.

۲. همیشه و به خصوص در جبهه ها، دعا همراه با حرکت لازم است، نه دعا به جای حرکت.

۳. در شداید، انسان به صبر بسیار محتاج است. «افرغ» به معنای نزول فراوان است. کلمه «صبراً» نیز در قالب نکره آمده است که نشانه ی صبر بزرگ است.

۴. پشت سر گذاشتن امتحانات و موفقیت در آنها شما را مغرور نکند، باز هم از خداوند استمداد نمائید.

۵. وظیفه انسان، حرکت و تلاش است، اما پیروزی بدست خداست.

۶۷. دعای «حَنَّهُ» همسر عمران

۲۰-... فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ

أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

(آل عمران، ۳۵)

...از من قبول فرما،

که براستی تو شنوای دانایی.

توضیح:

این دعای «حَنَّهُ» همسر عمران است هنگامی که گفت: پروردگارا! همانا من نذر کرده ام آنچه را در رحم دارم، برای تو آزاد باشد (و هیچ گونه مسئولیتی به او نسپارم تا تمام وقت خود را صرف خدمت در بیت المقدس کند).

تذکر:

قابل توجه مادران عزیز اینکه، قبل از تولد فرزند هم باید به فکر دینداری فرزند باشند و علاوه بر درخواست سلامت جسمی فرزند، از خدا بخواهند که فرزندشان را انسانی با تقوا و از سربازان امام زمان «عج» قرار دهد تا باقیات الصالحاتی برای پدر و مادر باشند. دیگر اینکه اگر عزیزترین چیز خود را در راه خدا دادیم، به فکر قبول آن از طرف خدا باشیم.

نکته ها و پیامها:

۱. خدمت در مسجد به قدری ارزشمند است که اولیای خدا عزیزان خود را قبل از تولد نذر آن می کنند.

۲. کسانی در خدمات دینی موفق ترند که تمام وجود خود را صرف خدمت نمایند، نه بخشی از وقت را.

ص: ۵۰

۶۸. دعای شاگردان ویژه حضرت عیسی

۲۱- رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَ اتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ.

(آل عمران، ۵۳)

پروردگارا

به آنچه نازل کرده ای ایمان آورده ایم

و از پیامبر پیروی نمودیم،

پس ما را در زمره گواهان بنویس.

توضیح:

این دعای شاگردان ویژه (حواریون) حضرت عیسی علیه السلام است که پس از اعلام آمادگی برای یاری (دین) خدا، و همراهی با حضرت عیسی علیه السلام چنین درخواستی از خداوند متعال کردند.

تذکر:

خوب است انسان هر از چند گاهی ایمانش به خدا و قرآن و پیروی از پیامبر صلی الله علیه وسلم را به پروردگارش اعلان نماید.

نکته ها و پیامها:

۱. لازمه ی ایمان، اطاعت از پیامبر است.

۲. ایمان به تمام دستورات الهی لازم است.

۳. از خداوند بخواهیم که ایمان ما را تثبیت کرده و ما را از حامیان انبیا قرار دهد.

۶۹. دعای مستضعفین مکه

۲۲- ... رَبَّنَا... وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا.

(النساء، ۷۵)

... پروردگارا

...از جانب خود رهبر و سرپرستی برای ما قرار ده و از سوی خودت، یآوری برای ما تعیین فرما.

توضیح:

این دعای مستضعفین مکه است که به دست ستمگران تضعیف شده و تحت فشار و شکنجه ی مردم مکه قرار دارند و از خدا می خواهند که ایشان را از شهر مکه که مردمش ستمگرند بیرون برد و برایشان سرپرست و یآوری قرار دهد.

تذکر:

با این دعا باید از خدا بخواهیم که در هر حال سرپرست (رهبر) لایق و دلسوز و یآوری در راه دینش برای ما قرار دهد.

نکته ها و پیامها:

۱. سرپرستی و ولایت بر مسلمانان باید از طرف خدا باشد.

ص: ۵۱

۲. برای نجات از دست ستمگران اول سرپرست (رهبر) لازم است و سپس یار و نفرات کافی.

۷۰. دعای مسیحیان نیکوکار صدر اسلام

۲۳-... رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ.

(المائده، ۸۳)

... پروردگارا

ما ایمان آوردیم، پس نام ما را در زمره ی گواهی دهندگان (به حق) بنویس.

توضیح:

این دعای نیکوکاران از مسیحیان صدر اسلام است که با شنیدن آیات قرآن و شناختن حق چشمانشان لبریز از اشک می شد و اشک شوق می ریختند. نمونه ی اشک شوق مسیحیان، یکی هنگامی بود که جعفر بن ابی طالب علیهما السلام آیات سوره ی «مریم» را در حبشه برای نجاشی خواند، یکی هم آنگاه که جمعی از مسیحیان همراه جعفر، به مدینه آمدند و آیات سوره ی «یس» را شنیدند.

تذکر:

با این دعا بار دیگر ایمان خود را اعلان کرده، از خدا بخواهیم ما را در زمره گواهی دهندگان به حق قرار دهد.

نکته ها و پیامها:

۱. اشک، اگر همراه معرفت باشد، نشانه ی کمال است.

۲. شناخت و معرفت، اشک و اعتراف به نواقص خود، نشانه ی رشد و تربیت معنوی است.

۳. دعا، در کنار اقرار و ایمان اثر دارد.

۴. ایمان موقت کارساز نیست، باید دائمی، تثبیت شده و با حسن عاقبت همراه گردد.

۵. اهل ایمان باید برای رسیدن به مراحل بالاتر دعا کنند.

۷۱. دعای اصحاب اعراف

۲۴-... رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.

(الأعراف، ۴۷)

... پروردگارا

ما را همراه ظالمان قرار مده.

توضیح:

این دعای اعرافیان (اهل اعراف که هنوز به بهشت نرفته اند) است که به اهل بهشت نگاه می کنند و آنان را می شناسند و سلام می کنند، امّا به اهل دوزخ نگاه نمی کنند، ولی هرگاه چشمان آنان ناخواسته به سوی دوزخیان گردانده شود از خدا درخواست می کنند که ایشان را همراه ظالمان قرار ندهد.

ص: ۵۲

تذکر:

تا زبانمان کار می کند و از دنیا نرفته ایم، دعای مذکور را بخوانیم و از خدا بخواهیم که ما را در دنیا و آخرت همنشین ظالمان قرار ندهد.

نکته ها و پیامها:

۱. اصحاب اعراف، در دعایشان نمی گویند ما را اهل آتش قرار مده، بلکه می گویند: ما را همنشین ظالمان مگردان. گویا مجالست با ستمگر، بدتر از آتش دوزخ است.

۷۲. دعای ساحران ایمان آورنده در زمان حضرت موسی

۲۵-... رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا

و تَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ.

(الأعراف، ۱۲۶)

... پروردگارا

بر ما صبر و شکیبایی فرو ریز

و ما را مسلمان و فرمان بردار بمیران.

توضیح:

این آیه سخن ساحرانی است که برای شکست موسی علیه السلام آمدند، ولی وقتی حقانیت او را فهمیدند، به خدای او ایمان آوردند و به فرعون گفتند: انتقام تو از ما به خاطر این است که به آیات پروردگار خویش ایمان آورده ایم و سپس چنین دعایی را به درگاه پروردگارشان کردند.

تذکر:

عزیزان! عاقبت بخیری و مسلمان مردن بسیار مهم است، بنابراین، باید پیوسته دعای مذکور را به درگاه ایزد متعال داشته باشیم. از طرف دیگر صبر در برابر سختی ها و گناهان و طاعات را از خدا بخواهیم.

نکته ها و پیامها:

۱. نشانه ی مؤمنان راستین، آرامش، مقاومت، صراحت، شجاعت، تضرع و دعا بخصوص در هنگام سختی هاست.

۲. وقتی تهدیدها سنگین باشد، صبر و مقاومت بیشتری هم می طلبد. ساحران گفتند: «أفرغ علينا صبراً» یعنی دل ما را پر از صبر کن.

۳. حسن عاقبت، نیاز به دعا، استمداد و توفیق الهی دارد.

۷۳. دعای جوانان از قوم موسی

۲۶-... عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ. وَ نَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ.

ص: ۵۳

... تنها بر خداوند توکل کرده ایم،

پروردگارا

ما را گرفتار سختی ها و آزمایش ستمگران قرار مده. و ما را به رحمت خویش، از شرّ قوم کافر

رهایی بخش.

توضیح:

این دعای جوانانی از قوم حضرت موسیعلیه السلام است که به وی ایمان آوردند و تحت فشار شدیدی از طرف فرعونیان قرار داشتند، و حضرت موسیعلیه السلام به آنها گفت: به خدا توکل کنید، اگر تسلیم فرمان او هستید.

تذکر:

در هر زمان باید از شر دشمنان به خدا پناه برده و به او توکل کنیم، و با این دعا از خدا بخواهیم که ما را وسیله فتنه دشمنانمان قرار ندهد، که ما بر اثر تهدید و ارعاب از دین و آئینمان دست برداریم.

نکته ها و پیامها:

۱. اوّل توکل، بعد دعا. (توکلنا، ربّنا)

۲. با ایمان، توکل و دعا، خود را از شرّ ظالمان نجات دهیم.

۷۴. دعای اصحاب کهف

۲۷-... رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا.

(الکھف، ۱۰)

... پروردگارا

از سوی خود رحمتی به ما عطا کن

و برای ما راه نجاتی در کارمان فراهم ساز.

توضیح:

این دعای اصحاب کهف است، هنگامی که به غار پناه بردند و با خدای خویش چنین نجوا کردند، که خداوند متعال آنها را نجات داد.

تذکر:

نجات انسانهای مؤمن و کمک به آنها از طرف خدا که در این داستان به آن اشاره شده است، برای اولین و آخرین بار نیست؛ بلکه این کلیدی است برای گشایش کار انسانهای مؤمن در هر زمانی؛ البته اگر خالصانه به در خانه او رفته، و این دعا را بخوانند.

ص: ۵۴

نکته ها و پیامها:

۱. دعا همراه با تلاش و حرکت مؤثر است. «أَوَى... رَبَّنَا»

۲. هجرت از محیط فاسد برای حفظ ایمان و ارزشها، کاری جوانمردانه است. «أَوَى الْفِتْيَةِ إِلَى الْكَهْفِ»

۷۵. دعای آسیه همسر فرعون

۲۸-... رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ... وَ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.

(التحریم، ۱۱)

... پروردگارا

برای من نزد خویش در بهشت خانه ای بساز

... و مرا از گروه ستمگر رهایی بخش.

توضیح:

این دعای آسیه همسر فرعون است که به حضرت موسی ایمان آورده بود ولی ایمانش را پنهان داشت، ولی فرعون با خبر شد و او را نهی کرد، اما آسیه استقامت کرد و سرانجام فرعون دستور داد دست و پاهایش را با میخ ها بسته، در زیر آفتاب سوزان، سنگ عظیمی را بر سینه اش انداختند که در آخرین لحظه از خدا چنین درخواست کرد.

تذکر:

چه خوب است انسان بیش از آنکه به فکر خانه اش در دنیا و زیبایی و تجملات آنست، به فکر خانه همیشگی خود در آخرت باشد و دعای حضرت آسیه را با خدا زمزمه کند.

نکته ها و پیامها:

۱. زن می تواند الگوی مردان تاریخ شود.

۲. مهم تر از بهشت، قرب معنوی به خداست.

۳. اطاعت زن از مرد در عقیده لازم نیست، بلکه گاهی باید موضع بگیرد. «نَجِّنِي مِنَ فرعون»

۴. روابط خانوادگی مرز دارد و همین که به انحراف و کفر رسید باید تغییر کند. «نَجِّنِي مِنَ فرعون»

فهرست موضوعی دعاهای قرآنی

۱. غفو و غفران الهی: ۳۰-۳۴-۴۰-۵۲-۶۰-۷۶-۷۸-۸۶-۹۴-۱۱۴-۱۱۸-۱۲۴-۱۳۰-۱۳۶-۱۴۰-۱۴۲-۱۴۶-۱۵۲-۱۶۰

۲. غفران مؤمنین و مؤمنات: ۴۲-۵۲

۳. غفران پدر و مادر: ۴۰-۵۲-۱۵۰

۴. غفران میهمانان مؤمن: ۴۰

۵. رحمت الهی: ۳۰-۳۴-۷۸-۱۱۴-۱۳۶-۱۳۸-۱۵۲-۱۸۰

۶. داخل کردن در رحمت الهی: ۷۶

ص: ۵۵

۷. یاری خدا: ۳۶-۶۸-۱۷۰

۸. یاری خدا علیه کافران: ۱۳۶-۱۴۲-۱۶۴

۹. داوری خدا: ۷۲-۱۰۸

۱۰. تسلیم خدا شدن خود و فرزندان: ۶۰

۱۱. دوری از بت پرستی خود و فرزندان: ۴۴

۱۲. استوار کردن قدمهای ما: ۱۴۲-۱۶۴

۱۳. نشان دادن روش پرستش: ۶۴

۱۴. اعطای وعده های الهی: ۱۴۸

۱۵. خیر و نیکی در دنیا و آخرت: ۸۰-۹۰-۹۴-۱۶۲

۱۶. روزی ثمرات: ۴۲-۴۶-۱۰۲

۱۷. نزول برکت: ۳۸

۱۸. امنیت: ۴۲-۴۴

۱۹. شکر نعمت بر خود و پدر و مادر: ۹۲-۱۵۸

۲۰. هدایت به راه راست: ۱۲۸

۲۱. راه نجات: ۱۸۰

۲۲. برپا دارنده نماز برای خود و ذریه: ۴۸

۲۳. قبولی دعا و عمل: ۵۰-۶۲-۱۶۶

۲۴. درخواست حکمت: ۵۴

۲۵. درخواست علم و دانش: ۱۰۶

۲۶. درخواست برهان نیرومند: ۱۰۴

۲۷. فرو ریختن صبر بر ما: ۱۶۴-۱۷۶

۲۸. شرح صدر: ۸۴

۲۹. آسان شدن کار: ۸۴

۳۰. گره گشایی از زبان: ۸۴

۳۱. فهم طرف مقابل حرفهای ما را: ۸۴

۳۲. عمل صالح مورد رضایت خدا: ۹۲-۱۵۸

۳۳. وارد کردن صادقانه در کارها: ۱۰۴

۳۴. خارج کردن صادقانه از کارها: ۱۰۴

۳۵. کامل شدن نور ما: ۱۲۴

۳۶. فرزند شایسته: ۳۲-۵۸-۹۶-۹۸-۱۰۰-۱۵۸

۳۷. نور چشم قرار دادن همسران و ذریه: ۱۵۶

۳۸. امام متقین قرار دادن ما: ۱۵۶

۳۹. قرار دادن از گواهان: ۱۶۸-۱۷۲

۴۰. رهبر و سرپرست: ۱۷۰

۴۱. حفظ کردن از بدیها: ۱۲۲

۴۲. ملحق کردن به صالحین: ۵۴-۷۰-۹۲

۴۳. نام نیک در آیندگان: ۵۴

۴۴. قبولی توبه: ۶۴

۴۵. مسلمان مردن: ۷۰-۱۷۶

۴۶. میراندن با ابرار: ۱۴۶

۴۷. بهشت: ۵۶-۱۲۰-۱۸۲

۴۸. حفظ کردن از عذاب جهنم: ۱۱۸-۱۴۰-۱۴۴-۱۵۴-۱۶۲

۴۹. نجات از اعمال فاسقان: ۶۶-۸۸-۱۱۰-۱۷۸-۱۸۲

۵۰. جدایی میان ما و فاسقان: ۷۴

ص: ۵۶

۵۱. خوار نشدن: ۵۶-۱۷۸

۵۲. وسیله فتنه کافران نشدن: ۶۰-۱۷۸

۵۳. مؤاخذه نکردن فراموشی یا خطای ما: ۱۳۲

۵۴. قرار ندادن تکلیف سنگین: ۱۳۴

۵۵. قرار ندادن (مجازات) طاقت فرسا: ۱۳۶

۵۶. مایل نکردن دلهای ما به باطل: ۱۳۸

۵۷. قرار ندادن کینه مؤمنان در دل ما: ۱۶۰

۵۸. ما را با قوم ظالم قرار ندادن: ۱۷۴

۵۹. پناه دادن از وسوسه های شیاطین: ۱۱۲

۶۰. پناه دادن از حضور شیاطین: ۱۱۲

۶۱. نابودی اموال دشمنان: ۸۲

۶۲. سخت کردن دلهای دشمنان: ۸۲

۶۳. هلاکت ظالمان: ۴۰

فهرست منابع

۱. قرآن کریم

۲. تفسیر نور حجت الاسلام حاج محسن قرائتی

۳. راز و رمز نیایش، تألیف اسد الله اسدی گرما رودی

۴. برنامه قرآن در word، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی

دیگر آثار و تألیفات مؤلف:

۱. زیارت عاشورا و ماجرای همسر استاد اشرف آهنگر

۲. مصائب رأس الحسین علیه السلام
۳. وصیتهای پیامبر اکرم حضرت محمد صلی الله علیه وسلم
۴. وصیتهای حضرت علی و حضرت زهراء علیهما السلام
۵. وصیتهای امام حسن و امام حسین علیهما السلام
۶. وصیتهای امام سجاد و امام محمد باقر و امام جعفر صادق و امام کاظم و امام رضا و امام جواد علیهما السلام
۷. وصیتهای امام هادی و امام عسکری علیهما السلام - پیامها و سفارشات حضرت مهدی علیه السلام و نکات مهم در تنظیم وصیتنامه
۸. مصائب حضرت زینب سلام الله علیها
۹. خطبه خوانی (روش قرائت هفت خطبه)
۱۰. تمثیلات تفسیر نور (استاد قرائتی)
۱۱. خطبه های هفتگانه آزادگان کربلا
۱۲. وصیت های مادر هجده ساله در بستر شهادت
۱۳. ویژگیهای جن از منظر قرآن و عترت علیهما السلام
۱۴. بدزبانی و راههای پیشگیری از آن
۱۵. نرم افزار خطبه خوانی

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقاتی و ترجمانی

اصفهان

گام‌های

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

